

ELANUL

Nr. 218
APRILIE
2020

REVISTĂ DE CULTURĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL”
DIN GIURCANI, COMUNA GĂGEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

Economie și societate în România anului 1989 sau despre cum se ratează o revoluție de catifea

Liviu ȚĂRANU

Pornind de la ideea că este absolut necesară discuția asupra cauzelor care au condus la căderea comunismului, intenția noastră este ca printr-o prezentare selectivă a unei categorii de documente disponibile de curând, să oferim o foarte sumară radiografie a economiei și societății românești, pe baza unor documente din arhiva poliției secrete (Securitatea), cu referire directă la starea de spirit a populației și a preocupărilor acesteia. Credem că apelul la aceste (re)surse face posibilă o delimitare clară și pertinentă a cauzelor care au condus la implozia din decembrie 1989. Condițiile care au pregătit această dezintegrare s-au coapt pe parcursul anilor '80. Întregul climat social, economic și cultural a suferit schimbări graduale care, în timp, au constituit cadrul perfect pentru schimbările din anul 1989.

Insistând pe latura economică a regimului și efectele ei asupra stării de spirit a populației (așa cum rezultă din controlul corespondenței private și din sintezele făcute de Securitate), pe legătura dintre starea economică a țării și revolta minorităților principale (unguri, germani și chiar evrei) putem oferi o motivație plauzibilă a prăbușirii regimului. Desigur, fenomenul este unul extrem de complex, iar o cercetare exhaustivă asupra acestuia, rămâne în continuare un deziderat.

Chiar și în aceste condiții, o privire asupra unui mic segment al realității românești din anii '80, și anume corespondența privată, poate să asigure o imagine de înaltă definiție asupra climatului social din acei ani: tensiuni sociale tot mai acute și un regim care evită orice reformă internă serioasă. Pentru a ține totuși sub control nemulțumirea populației, pe lângă un nou asalt ideologic, crește exponențial implicarea Securității în controlul tuturor domeniilor vieții sociale, în primul rând al economiei naționale. Era vizat un control mult mai amplu al marilor întreprinderi și al proletariatului industrial. Orice grevă, demonstrație sau protest antisistem este, din fașă, reprimat. Sunt interzise orice relații cu străinii, în afara persoanelor desemnate. Nemulțumirile cresc, iar în rândul minorităților naționale, mai bine conectate cu exteriorul, apar mici nuclee de protest. Pentru a le izola, regimul dă frâu liber unui naționalism exagerat, încercând totodată să distragă, astfel, atenția majorității de la problemele economice presante ale zilei. Însă, în fața dificultăților cotidiene tot mai mari, a intensificării cultului personalității până la cote paroxistice, orice strategie de distragere a atenției populației nu mai are succes.

- continuare în pagina 11 -

LACRIMA NAȚIUNII

Obiceiuri de PAȘTE și OUL ÎNCONDEIAT

Dan HORGAN

Sărbătoare cu dată mobilă, Paștele sau Învierea Domnului este centrul unei serii de datini care, durează 50 de zile, de la Lăsatul Secului la Înălțare. Momentul în care miracolul devine semnul credinței. Răstignirea și Învierea marchează, de fapt, întemeierea creștinismului.

- continuare în pagina 2 -

Obiceiuri de PAȘTE și OUL ÎNCONDEIAT

- urmare din pagina 1 -

Ultima săptămână din Postul Paștelui se numește „Săptămâna Patimilor” și începe în duminica Floriilor, duminică în care se comemorează intrarea lui Iisus în Ierusalim. „Săptămâna Patimilor” comemorează prinderea lui Iisus, torturarea, batjocorirea, crucificarea și moartea Lui. În această ultimă săptămână, multe biserici țin slujbe în fiecare seară, slujbe numite „Denie”. De luni până joi se comemorează ultima masă, prinderea și închiderea lui Iisus. Ziua de joi se numește „Joia Mare”. Vineri, numită „Vinerea Mare”, „Vinerea Patimilor” sau „Vinerea Seacă” este ultima vineri dinaintea Sărbătorii de Paști se comemorează crucificarea și moartea lui Iisus pe cruce. În această zi, se ține „Post negru”, pentru cei mai mulți români, adică nu mănâncă și nu beau nimic toată ziua.

Postul negru este ținut în credința că Dumnezeu îl va feri, pe cel care postește, de toate bolile îl va face să fie sănătos și să-i meargă bine tot restul anului.

În timp ce oamenii mai în vârstă se spovedesc și se împărtășesc de mai multe ori pe an, cei tineri merg pentru aceste lucruri doar în Vinerea Paștelui.

Multe și frumoase sunt obiceiurile de Paști păstrate în România, statornicite de veacuri, transmise din generație în generație.

Paștele semnifică trecerea de la moarte la înviere și la viața veșnică. Viața și moartea, învierea lui Iisus, exemplu sigur de urmat pentru toți creștinii întru nemurire.

De la casa celui mai mare bogătaş și până la bordeiul celui mai de pe urmă sărman se cunoaște apropierea acestei mari sărbători, căci în ajunul ei sunt toate acum curățite și îndreptate, toate sunt unse și văruite, hainele zvântate și curate, bărbații bărbierți și spălați, iar femeile laute și tăcute.

Răstignirea și învierea reprezintă eterna legătură dintre moarte și viață, așa precum renaște natura în fiecare primăvară, când se reia ciclul vieții. Oul, el însuși purtător de viață, devine un simbol al regenerării, al purificării, al veșniciei.

Pentru sărbătorile de Paști, creștinii vopsesc ouă roșii. Originea acestui obicei se pierde în negura vremurilor. Oul este considerat drept simbol universal al nașterii, în cazul religiei creștine este atribuit mai frecvent simbolului renașterii, al nemuririi, făcând parte și din simbolurile reînvierii naturii și vegetației.

Legendele creștine leagă simbolul ouălor roșii de patimile lui Iisus. Se spune că atunci când Iisus a fost bătut cu pietre, când acestea l-au atins, s-au transformat în ouă roșii. Și se mai spune că Sf. Maria, venind să-și vadă Fiul răstignit, a adus niște ouă într-un coș, spre a le dăruii soldaților să-i permită să-și vadă fiul, dar care s-au înroșit de sângele mântuitorului stând sub cruce. Se povestește că după ce Iisus a fost răstignit, cărturarilor și farisei au făcut un ospăț de bucurie. Unul dintre ei ar fi spus: „Când va învia cocoșul pe care-l mâncăm și ouăle fierte vor deveni roșii, atunci va învia și Iisus”. Nici nu și-a terminat bine vorbele și ouăle s-au și făcut roșii, iar cocoșul a început să bată din aripi stropind pe cei prezenți cu vin pe față. Și de atunci se spune că ouăle se fac roșii iar evreii au rămas cu pistrii pe față.

În tradiția populară românească se crede că ouăle de Paști sunt purtătoare de puteri miraculoase: ele vindecă boli și protejează animalele din gospodărie. Se spune că atunci când oamenii n-ar mai înroși ouă de Paști, atunci lumea se va sfârși.

În medicina și cosmetica arhaică a românelor, cojile de ouă roșii sunt un stimulent al frumuseții și sănătății, prin mecanismul magiei simpatetice și al celei contagioase. La Paști, cine merge la biserică să-și puie cu un ou roșu la sân, ca să fie întotdeauna roșu.

În mai multe sate din Moldova, toți membrii familiei se spală pe față cu apă dintr-un vas în care au fost puse dinainte, un ban de argint, un ou alb și un ou roșu. Se zice că astfel vom fi curați la suflet ca oul alb, rumeni în obraz precum oul roșu, bogați și sănătoși. Potrivit aceluiași obicei, cel care se spală ultimul din acest vas ia banul și ouăle. Ouăle roșii de Paști nu pot lipsi de pe masa nici unui bun creștin la această sărbătoare.

Ouăle se ciocnesc la masa de Paști, după un anumit ritual: persoana mai în vârstă, de obicei bărbatul, ciocnește capul oului de capul oului ținut în mână de un comesean, în timp ce rostește cunoscuta formulă „Hristos a Înviat !”, la care se răspunde cu: „Adevărat a Înviat !”

În prima zi de Paște ouăle se ciocnesc „cap în cap”, în a doua zi se ciocnesc „dos cu dos” iar în a treia zi le ciocnesc „burtă în burtă”. Se spune că dacă ai ciocnit un ou cu două gălbenușuri în prima zi de Paște, trebuie începute pregătirile de nuntă. O vorbă veche din bătrâni spune că ai să te căsătorești foarte curând.

Tot bătrânii spun că din primul ou ciocnit în ziua de Paște trebuie să mănânce toți membrii familiei, pentru a fi întotdeauna împreună. O tradiție veche cere că oul de Paști să fie mâncat, iar cojile să fie aruncate neapărat pe o apă curgătoare.

În unele sate moldovenești se spune că cel al cărui ou nu se sparge de Paște va fi sănătos tot anul.

Sâmbătă seara, în ținută de sărbătoare, îmbrăcați cu haine noi, așa cum cere tradiția, oamenii merg la slujba de Înviere și sfințirea bucatelor de Paști, unii din credință, alții din obișnuință. Alimentele aduse la biserică în această noapte sunt un simbol al reînvierii și al belșugului. În tradiția strămoșească era regula, regulă ce mai dănuie și astăzi, ca întorcându-se de la biserică să păstreze focul aprins, aducând lumina în casă și gospodărie. La întoarcerea acasă, cel care aduce Lumina Sfântă de la slujba de Înviere trebuie să facă o cruce din fum pe grinda centrală a casei țărănești lângă semnul de meșter de pe acea grindă pentru ca toată gospodăria să fie protejată de rele. Lumânarea, poate cel mai important simbol al Învierii, reprezintă biruința vieții asupra morții și a binelui asupra răului. Lumânarea de la Înviere, conform credinței populare, nu se aruncă, ci este păstrată cu sfințenie pentru a fi aprinsă în fața icoanei în caz de primejdie sau necazuri mari, la cutremure și vreme rea.

Pregătirea bucatelor pentru Paști începe în Săptămâna Mare, fiind respectat un anume ritual. În Joia Mare gospodinele coc pască. Conform tradiției în Moldova se cunosc două feluri de pască: pasca cu brânză, și pasca dulce răspândită și cu termenul cozonac.

Masa din prima zi de Paști este un prilej de reunire a familiei, decurgând după o anume rânduială. La masa de Paști se așează alimentele care au fost duse la biserică și sfințite: ouăle roșii, cașul de oaie, salată cu ceapă verde și ridichi, drobul și friptura de miel, pasca umplută cu brânză sau smântână și mai nou cu ciocolată și bineînțeles nelipsitul miel copt. Sacrificarea mielului la această sărbătoare este preluată din practici precreștine, pentru a marca începutul perioadei de renovare a timpului. Mielul tăiat la sărbătoarea Paștelui, este identificat simbolic de creștini cu Iisus Hristos, prin care este reactualizată moartea sa fizică.

În cele trei zile ale Paștelui masa nu se strânge ci stă întinsă cu bunătați pe ea, ca oricine vine în casă să fie ospătat.

În ziua de Paști este obiceiul de a merge la părinți și la nașii de cununie și de botez cu pască și ouă roșii.

În Bucovina, fetele se duc în noaptea de Înviere în clopotniță și spală limba clopotului cu apă neîncepută. Cu această apă se spală pe față în zorii zilei de Paști, ca să fie atrăgătoare tot anul și așa cum aleargă oamenii la Înviere când se trag clopotele la biserică, așa să alerge și feciorii la ele. Flăcăii trebuie să se ducă cu flori la casele unde locuiesc fetele care le sunt cele mai dragi, iar ele, pentru a își arăta consimțământul la sentimentele lor, trebuie să le ofere un ou roșu.

În Vinerea Mare, conform tradiției este ziua scăldatului: se crede că cel care se cufundă de trei ori în apă rece în Vinerea Seacă, va fi sănătos tot anul.

În a doua zi de Paști în Transilvania s-a mai păstrat obiceiul udatului, având semnificația unui act de purificare. De obicei, feciorii stropesc cu apă sau cu parfum persoanele ieșite în cale, în special fetele.

Se mai spune că dacă plouă în Vinerea Seacă anul va fi bogat, cu recolte îndestulătoare, iar dacă va fi soare puternic, anul va fi secetos, neroditor.

În prima zi de Paști există obiceiul de a se purta haine noi în semn de respect pentru această aleasă sărbătoare, dar și pentru că ea semnifică primenirea trupului și a sufletului, așa cum se primenește întreaga natură odată cu primăvara. Totodată un accesoriu de îmbrăcăminte de culoare roșie este recomandat a fi purtat în ziua de Paști.

În multe sate din dreapta Prutului, tinerii „fură” toaca din biserică și o duc în cimitir, unde trebuie să o păzească. Dacă aceasta e la rândul ei furată, trebuie să dea o petrecere în cinstea hoților. Dacă au făcut treabă bună și au păzit-o, hoții plătesc pentru ospăț.

Pe vremuri de Paște, îndeosebi a doua și a treia zi, în multe sate se organizau jocuri, hora satului, unde veneau sătenii de toate vârstele. În zilele de Paști la moldovenii tradițional era și „datul în scrânciob”. Drept plată pentru această distracție erau ouăle roșii. Se credea că cine se dădea în scrânciob, aceluia îi vor crește roadele înalte și-i va merge bine tot anul. În prezent, multe din frumoasele tradiții și obiceiuri strămoșești de Paște mai sunt, din fericire, încă valorificate atât în familiile moldovenilor cât și în cadrul diverselor manifestații culturale, etnofolclorice.

Simbolul Oului reprezintă mai mult decât ar putea reda orice limbaj și mai mult decât ne-ar putea reda rațiunea. Cu forma sa rotund-ovală care inspiră, în același timp, liniște și mister, oul nu avea cum să fie trecut cu vederea de oameni. Și aceasta încă din cele mai vechi timpuri, în dogmatica țaranului român Pământul e în chipul unui ou; fundul oului este Pământul, iar vârful e Cerul; el stă pe apă.

Se spune din bătrâni că atunci când oamenii n-ar mai înroși ouă de Paști, atunci lumea se va potopi. Deși astăzi, asociem ouăle roșii sărbătorii pascale cea mai mare și mai importantă sărbătoare a tuturor creștinilor, tradiția ouălor vopsite în culori este mult mai veche decât creștinismul. Ouăle roșii sunt alimente sfinte de care nu ai voie să îți bați joc sau se le iei în derâdere. De fapt, oul roșu este cel mai sacru aliment al creștinului. El aduce aminte de coșul cu ouă așezat sub crucea pe care Mântuitorul pătimea pentru păcatele noastre, devenind roșii în urma sângelui care picura din rănilor Lui. Ciocnirea ouălor vopsite este un ritual moștenit de la primii creștini care își dăruiau ouă roșii de Paști, se sărutau pe obraji și spuneau salutul sfânt „Hristos a Înviat!” urmat de „Adevărat a Înviat!”.

Tradiția spune că ouăle roșii sfințite la Biserica Creștină sunt un antidot redutabil contra farmecelor și magiei negre. Țăranul român le pune în brazdă pentru a spori astfel recoltele sau le îngropa în vie, pentru a feri viile de grindină.

În afara ouălor vopsite, la români tehnica încondeierii ouălor a ajuns o adevărată artă, nemaîntâlnită nicăieri în lume. Dacă geto-dacii vopseau ouăle cu galben, semnificând culoarea Soarelui pe bolta cerească sau în portocaliu - culoarea discului solar la răsărit și apus, odată cu pătrunderea creștinismului, ouăle au început să fie vopsite în roșu. Conform izvoarelor istorice, vecinii noștri slavii au împrumutat obiceiul încondeierii de la comunitățile daco-romane cu care au intrat în contact în perioada migrării lor în Europa de est și Balcani. În Bucovina și Maramureș, spre exemplu, există peste 70 de desene diferite.

Oul încondeiat trăiește și în credințele poporului nostru și este păzitor de duhuri necurate, oul roșu se întrebuiința ca amuletă, obicei practicat, în zilele noastre, la rușii din părțile Uralului, unde se făceau ouă din pietre semi-prețioase, de diferite culori, între care și roșii, mici de tot, și se purtau ca fetișuri la ceas, cum se poartă mărtișoarele, după cum fetiș trebuie să fi fost ouăle de piatră vopsite cu roșu, din mormintele preistorice, îngropate cu mortul, ca să-l apere de Duhul Răului.

Culoarea roșie fiind simbolul vieții, deci al puterii, se explică pentru ce popoarele războinice au adoptat-o pe steagurile lor, pentru ce la popoarele indo-germanice culoarea roșie era semnul măririi și al cinstei, culoare cu care se înfășurau și împărații purpură, semnul forței, al stăpânirii.

Odinioară, numai la curțile domnești era îngăduită întrebuiințarea unor anumite obiecte de culoare roșie.

Pentru daco-geți, ouăle vopsite erau o ofrandă rituală destinată divinităților htoniene și strămoșilor. Ca o rămășiță

a acelor vremi, folclorul românesc reține că de Paști, dacoromanii dădeau pe apă cojile ouălor roșii, spre a se duce în „Țara Blajinilor”. Același obicei dăinuie astăzi și în Bucovina, cojile ouălor de Paști, sunt aruncate în râu, pentru ca apa să le poarte la „Blajini” (ființe imaginare, încarnări ale copiilor morți nebotezați, al căror loc de viațuire se afla la „capătul lumii”, aproape de Apa Sâmbetei). În felul acesta, și Blajinii știu că pentru toți creștinii a venit Paștele.”

Legende creștine leagă simbolul ouălor roșii de patimile lui Iisus. Se spune că atunci când Iisus a fost bătut cu pietre, când acestea l-au atins, s-au transformat în ouă roșii. Și se mai spune că Sf. Maria, venind să-și vadă Fiul răstignit, a adus niște ouă într-un coș spre a le dăruii soldaților să-i permită să-și vadă fiul, dar care s-au înroșit de sângele mântuitorului stând sub cruce. Răstignirea și învierea reprezintă eterna legătură dintre moarte și viață, așa precum renaște natura în fiecare primăvară, când se reia ciclul vieții. Oul, el însuși purtător de viață, devine un simbol al regenerării, al purificării, al veșniciei.

La noi, ouăle nu se vopsesc doar în roșu, ci și în alte culori, realizând desene deosebit de inspirate și frumos lucrate, în motive geometrice sau reprezentând plante, animale ori diferite simboluri. Bucovina este recunoscută pentru tradiția - păstrată și în zilele noastre - de a „încondeia” sau „închistri” ouă. Armonia culorilor, delicatețea modelelor transmise din generație în generație și măiestria execuției, au transformat acest meșteșug în artă. Ouăle sunt încondeiate în trei-patru sau mai multe culori, de obicei, înând cont și de simbolul fiecărei culori în parte.

Tehnica împistirii ouălor este cea mai complexă, mai artistică și totodată cel mai greu de realizat întrucât, folosind baia integrală de culoare și uzând de tehnica cruțării succesive a fondului, rezultă că munca de elaborare artistică este îndelungată și dificilă.

Ouăle s-au muncit și cu pana de găscă, capătul de lumânare înmuiat în foc și cu el se scria pe coaja oului după care era vopsit într-o singură culoare de obicei roșie. De asemeni s-a mai practicat tehnica ornării ouălor și cu penița cu tuș, de fapt desenarea cu tuș de diferite culori pe suprafața oului și astfel ieșind la lumină adevărate opere de artă, ouă care se mai păstrează încă în muzeele de specialitate.

Unealta de bază, chișița, este formată dintr-un bețișor de mărimea unui creion având la unul din capete fixată perpendicular o mică bucățică de tablă foarte subțire de alamă, aramă sau tînchea, transformată în țevă prin înfășurarea tăbliței pe un ac de cusut foarte subțire, având în interior un orificiu foarte fin. Ceara se pune de regulă undeva pe marginea plitei de gătit să stea în felul acesta fierbinte, în care se adăuga un praf de cărbune foarte fin pentru a colora ceara și astfel pentru a lăsa urme vizibile pe suprafața oului chiar când este desenat pe un câmp de culoare.

Prin împistritul arhaic se realizează ornamente în două nuanțe cromatice prin simpla cruțare a fondului. Deci, împistritul comportă minimum două nuanțe în afara culorii de bază, de obicei albul, vernil-ul în mai multe nuanțe, pentru ouăle de rață, și în rare cazuri, galbenul rezultat dintr-o baie prealabilă peste care se aplică ceara de albine cruțând succesiv celelalte straturi de culoare. Vorbind de împistritul actual ne referim la beția cromatică ce reușește să unifice plener, în cazuri excepționale, până la 12 culori, parte rezultând din baia de culoare, parte fiind obținute după aplicarea primei scriituri în ceară.

Motivele decorative sunt numeroase și fiecare motiv se prezintă în mai multe variante, care se diferențiază în funcție de localitate. Variază chiar și în același sat sau oraș și diferit iese același motiv din mâna aceleiași persoane care încondeiază. Cele mai utilizate motive sunt cele **arhetipale**: Soarele apare în numeroase reprezentări, ca simbol al primăverii, dragostei de lumină și bucuriei de a trăi, luna, cruce, steaua cu patru sau opt brațe, apoi motivele **zoomorfe**: albina, broasca, racul, porumbița, greierele, zmeul, rața, găscă, șarpele, melcul, rădașca, creasta cocoșului, coarnele berbecului, peștele, apoi cele **fitomorfe**: frunza bradului, frunza stejarului, frunza de mesteacăn, frunza de salcie, vâscul, floarea mărlui, florile de păr, frunza trifoiului, garoafa, ghiocelul, mărgăritarul, ciuboșica cucului, frunza de fragi, căpșunile, miezul de nucă, păstăile, spicul grâului, al orzului, crenguțe, urmează cele **scheomorfe**: grebla, lopata, hârlețul, sapa, secera, roata carului, roata morii, degetele, scara, butoiășul sau fedeleşul, furculița, vârtelnița, furca de tors, fierul plugului, cârja ciobanului, desagii și brăul popii, calea sau cărarea rățăcită, inelul și fluierul ciobanului, crucea Paștelui, crucea românească, crucea rusească sau crucea moldovenească, steaua numită uneori și steaua ciobanului sau floarea străchînii, mânăstirea.

Motivele geometrice sunt cele mai vechi și mai răspândite. În privința motivelor scrise, motivul tipic al oului împistrit este cel geometric, în diferite forme. Rareori îmbinat ici-colo cu motivul floral, acest geometrism este un mod de expresie artistică. Unele motive reprezintă forme din lumea înconjurătoare, simboluri abstracte și elemente astrale. În ornamentarea geometrică se folosesc ca elemente, liniile și desenele sau combinațiile cu linii. Liniile folosite îmbracă diverse aspecte cu anumite semnificații:

- La linia verticală și cea orizontală, traiectul vertical simbolizează, forța activă și o elevație spirituală sau materială; linia verticală reprezintă viața, cea orizontală, moartea.
  - Linia dreaptă, utilizată ca linie de separare sau unificare, simbolizează, destinul
  - Linia dublă, dreaptă, panglică centrală, drum, un ornament primitiv universal, simbolizând eternitatea. Aceste linii sunt folosite ca linii de separație între diverse planuri.
  - Linia formând o suită de dreptunghiuri reprezintă gândirea, cunoașterea.
  - Linia în semicercuri simbolizează protecția.
  - Linia frântă orizontală în dinți de fierăstrău, cu alternanța direcțiilor în sus și în jos, semnifică binele și răul, coexistența lor în timp. Linia frântă verticală simbolizează dominația.
  - Linia ușor ondulată reprezintă apa, purificarea.
  - Meandru este o linie sinuoasă, fără sfârșit.
  - Meandru cu volute și spirale este caracteristic ceramicii din neolitic. Grecii și romanii l-au folosit mereu în decorarea ceramicii. El reprezintă șarpele și simbolizează nemurirea, eternitatea. Spirala care pleacă dintr-un punct, pentru a se desfășura la infinit simbolizează timpul, eternitatea.
  - Voluta, spirala dublă, regăsită și pe ceramica veche, simbolizează legătura dintre viață și moarte.
- În afară de linii se folosesc în ornamentarea geometrică și diverse combinații de linii formând simboluri:
- Motivul în „X” un simbol foarte vechi reprezintă unirea, prietenia.

- Plasa sau rețeaua, simbol folosit mai mult la ouăle încondeiate reprezintă separarea binelui de rău.
- Plasa oblică într-un triunghi simbolizează sentimentele omenesci.
- Pătratul reprezintă semnul grafic al inteligenței.
- Pătratul cu rețea semnifică înțelepciunea.
- Triunghiul simplu sau cu franjuri simbolizează stăpânirea asupra sentimentelor.
- Rombul reprezintă înțelepciunea.
- Punctele și „picățelele”, sunt semne primitive străvechi, bogăția, fericirea, de asemenea stelele, semințele, albinele.

Dintre motivele individuale întâlnim: Cercul, foarte răspândit în ornamentală, simbolizează diverse elemente ca universul, infinitul, aspectul ciclic al naturii. În afară de forma simplă a cercului, regăsim forme de cerc cu punct interior, două cercuri concentrice și cercul împărțit în două sau patru prin linii verticale și orizontale.

Crucea, venerată ca fetiș în comuna primitivă a devenit semn distinctiv al creștinătății, fiind reprezentată adesea pe ouăle decorate, brațele sale semnificând, în același timp, cele patru puncte cardinale sau cele patru anotimpuri.

Despre simbolistica unor culorii se poate spune că:

- Roșu este simbol al sângelui, soarelui, focului, dragostei și bucuriei de viață.
- Negru – absolutism, statornicie, eternitate.
- Galben – lumină, tinerețe, fericire, recoltă, ospitalitate.
- Verde – reînnoirea naturii, prosperitate, rodnicie, speranță.
- Albastru – cer, sănătate, vitalitate.
- Violet – stăpânire de sine, răbdare, încrederea în dreptate.
- Albul – inocență, puritate.

Vechimea obiceiului încondeierii ouălor poate fi doar bănuită. Există bătrâni care își amintesc că străbunii lor vorbeau de practici de fertilizare săvârșite de tinere perechi care îngropau „ouă desenate” la marginea câmpului, în noaptea de Înviere, ceea ce plasează obiceiul în vremuri precreștine. Aceeași vechime pare a fi demonstrată și de perpetuarea unui model numit „cireșică” ce este aproape identic cu „vârtelnița” întâlnită pe ceramica de tip Cucuteni sau a motivului numit „cărarea rătăcită”, cel mai greu de realizat. Ouă cu calea rătăcită mai primeau și mamele a căror copii au murit nebotezați.

Dar ouăle încondeiate se foloseau nu numai la sărbătorile Paștelui ci și în diferite alte sărbători la români cum ar fi: nunta: mirii primeau fiecare câte un ou roșu încondeiat cu motivele, coarnele berbecului care însemna spiritul de conducere în casă, berbecul întotdeauna conduce turma ca mascul dominant, apoi o inimă care înseamnă casa, și de fapt dragostea din casă și care inimă la rândul ei era plină de puncte albe ceea ce înseamnă stelele care la rândul lor reprezintă imensitatea dragostei din casa mirilor. La fiecăruie sunt câte un număr de patru cireșele ceea ce înseamnă rodul casei și anume reușita din casă și bineînțeles neapărat copiii.

La începutul aratului plugarul primea un ou încondeiat cu fierul plugului ca să aibă plugarul un an îmbelșugat și mănos. Tot la fel și cu celelalte simboluri scheomorfe în diferitele sezoane de agricultură. Dar ouăle încondeiate nu au fost prezente doar în zilele de Paște ci se ornau cu ele împreună cu nucile, alunele îmbrăcate în staniol bradul de Crăciun, bradul de nuntă și cel de înmormântare.

Ouăle închistrite începeau a fi „muncite” de pe la mijlocul Postului Mare. De regulă, ele nu se mâncau. După ce erau sfințite în noaptea de Înviere, erau dăruite rudelor și celor dragi și erau păstrate în apropierea icoanelor până la Paștele următor sau dăruite ulterior în funcție de necesități.

Ouăle încondeiate sunt apreciate și nu numai în zi de Paști, ci mereu pentru că în acest mod noi ca popor putem duce mai departe tradiția noastră veche de secole. Încondeiatul ouălor a păstrat un loc special în tradiția poporului român. La prima vedere putem spune că are o importanță minoră sau că aparține trecutului, însă a rămas vie în diferitele regiuni din România și foarte căutată în orașele mari ale țării.

Bibliografie:

- Adrian Fochi - „Datini și eresuri populare de la sfârșitul secolului al XIX-lea”, Editura Minerva, București, 1976.
- Antoaneta Olteanu - „Calendarele poporului român”, Editura Paideia 2001.
- Arthur Gorovei - „Credinți și superstiții ale poporului român” Editura „Grai și Suflet - Cultura Națională” București, 1995.
- Arthur Gorovei - Ouăle de Paști - Studiu de folclor, Editura Paideia 2005.
- Cornel Dan Nicolae - Leacuri și remedii magice din Carpați. Magia și ființele fantastice din arhaicul românesc. Editura: Electra, 2011
- Elena Niculița Voronca - „Datiniile și credințele poporului român”, Editura Polirom Iași 1998.
- Ernest Bernea - Cadre ale gândirii populare românești, Ed. Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie”, București, 1986.
- Ernest Bernea - Civilizatia-romana-satească, Ed. Vremea, București 2006.
- Ernest Bernea - Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român Ed. Humanitas București 2005.
- Gh. F. Ciușanu - „Superstițiile poporului român” Editura Saeculum București 2005.
- Ion Ghinoiu - „Obiceiuri populare de peste an”, Editura Fundației Culturale Române, 1997.
- Ion Ghinoiu - „Panteonul românesc” Dicționar, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Ion Ghinoiu - „Sărbători și obiceiuri românești”, Editura Elion, București, 2002.
- Ion Ghinoiu - „Zile și mituri. Calendarul țaranului român 2000”, Editura Fundației PRO, București, 1999.
- Ion H. Ciubotaru „Ouăle de Paști la români Vechime, semnificații, implicații ritual-ceremoniale” Editura Presa Bună, Iași, 2012.
- Ion Talos - „Gândirea magico-religioasă la români”, Dicționar, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Irina Nicolau - „Ghidul Sărbătorilor Românești”, Editura Humanitas, 1998.
- Narcisa Știucă - „Sărbătoarea noastră cea de toate zilele”, Editura Cartea de Buzunar, 2006.
- Marcel Lapteș - „Timpul și sărbătorile țaranului român”, Editura Corvin, 2009.
- Marcel Olinescu - „Mitologie românească”, Editura Saeculum I. O., București, 2001.
- Maria Zahacinschi - „Ouăle de Paști la români” Editura Sport-Turism, București, 1992
- Mihai Coman - Mitologie populara românească. Editura: Minerva, București, 1988.
- Proloagele de la Ohrida*, Editura Cartea Ortodoxă, 2005.
- Romulus Antonescu - „Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești”, *Ediție digitală*, 2009
- Romulus Vulcănescu - „Mitologie Română”, Editura Academiei R.S.R. București, 1985.
- Simion Florea Marian - „Sărbătorile la români” Editura „Grai și Suflet - Cultură Națională”, 2001.
- Tony Brill - „Legende românilor”, Editura Grai și suflet - Cultura națională, București, 1994.
- Tudor Pamfile - „Mitologia română”, Editura ALL, București, 1997.
- Tudor Pamfile - „Sărbătorile la români”, Editura Saeculum I.O., București, 1997.
- Viețile Sfinților*, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor 1998.

CIRCULAȚIA MONEDELOR ÎN MOLDOVA ȘI ȚARA ROMÂNEASCĂ ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI RUȘO-TURC (1806- 1812)

Marian BOLUM

La începutul secolului al XIX-lea circulația monetară din Principate se desfășura în condiții dificile datorită lipsei unei monede naționale și existenței pe piață a numeroase monede străine: piasru turcesc, monede de 20 de kreutzeri, jumătatea de imperial, 50 de copeici și rubla rusească, talerul de Prusia, mahmudeua, icosarul, ducatul unguresc, moneda de 20 de franci, ducatul/galbenul austriac, ducatul olandez, lira sterlină, ș.a.

În această perioadă circulau în Principate peste 80 de semne monetare diferite ca aliaj și sistem ponderal, ceea ce a determinat o gravă dezordine în circulația monetară. În același timp, o parte din moneda aflată în circulație este din metal comun cu valoare intrinsecă inferioară celei de schimb. Mai mult, fluctuațiile numeroaselor cursuri de schimb favorizau speculațiile comerciale, ceea ce însemna pierderi importante pentru populație, prin diferența de curs, dar și pentru stat, în special în relațiile cu puterea suzerană față de care aveam de făcut diverse deconturi sau plăți. Datorită necesității realizării plăților în moneda cerută de creditor (visteria statului, de exemplu, nu primea monede turcești, ci doar piese de bună calitate) crește importanța economică a zarafilor, care vor folosi cursul de schimb al diverselor monede pentru realizarea unor operațiuni speculative.

Leul de calcul, divizat în 40 de parale, nu putea reglementa circulația monetară în Principate, în condițiile în care nu exista o singură monedă în circulație. Prețurile erau exprimate în lei sau parale de calcul, însă plata se realiza cu monedele existente în circulație.

Practica introducerii de monedă cu titlu inferior pentru aprovizionarea trupelor străine aflate în Principate continuă și în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

În 1806 Principatele sunt ocupate, din nou, de Imperiul Țarist, ceea ce determină declarația de război a Imperiului Otoman¹. Domnitorii fanarioți sunt înlăturați de la domnie, este instaurată administrația rusească, iar resursele economice ale Principatelor sunt mobilizate pentru aprovizionarea trupelor rusești. Cursul rublei rusești de argint față de leul de calcul este ridicat de la 2 lei și 25 de parale la 3 lei și apoi la 3 lei și 24 de parale, ceea ce determina creșterea sumei plătite de Principate pentru întreținerea administrației ruse de la 33.337,5 lei în 1808 la 405.504 lei în 1812².

În condițiile în care se constată că rubla de argint este exportată din Principate, datorită valorii sale intrinseci mai mari, pentru a fi transformată în alt tip de monedă sau în obiecte de podoabă, se urmărește adoptarea unor măsuri care să limiteze aceste acțiuni. Măsurile adoptate, interzicerea scoaterii rublelor din Principate, creșterea cursului sau intensificarea controalelor la vami, nu au efectul scontat. În aceste condiții s-a hotărât ca pentru cheltuielile de război din Principate să se bată „lei” identici cu cei turcești (aveau o calitate inferioară rublelor), care să înlocuiască rublele rusești de argint de pe piață. Astfel, în timpul războiului ruso-turc din 1806-1812 este bătută o monedă de argint la Sankt Petersburg, ce imita „lei” turcești, ce a fost utilizată în locul monedelor rusești de argint. Deși păreau aproape identici cu kurușii turcești existau unele diferențe în ce privește aspectul general. Prima serie este mai strălucitoare. Maniera de gravare a legendelor este diferită,

liniile sunt mai subțiri, cifrele sunt redade stângaci și sunt mai înghesuite sau chiar există greșeli de scriere, la scrierea numelui monetăriei³. S-au bătut imitații după kurușii emiși de Selim III, anii 7, 10 și 13 de domnie emiși la Istanbul și din anul 1 emiși la Trablusgarb/Tripoli dar și kurușii emiși de Mustafa IV, anul 1 de domnie emiși la Istanbul⁴.

Un prim lot de astfel de monede contrafăcute trimis în Principate, monede în valoare de 30.000 de lei, sunt apreciate ca fiind mai bune decât originalele, ștanțele fiind mai clare și mai uniform gravate. Populația își dă seama că aceste monede nu sunt turcești pentru că sunt prea noi și strălucitoare însă sunt bine primite pe piață pentru că au o valoare intrinsecă mai mare decât a monedelor otomane imitate.

În ianuarie 1809 Comandantul trupelor rusești din Principate solicită Departamentului Monetar micșorarea titlului argintului și scăderea greutateii pieselor. Aceste noi monede după o scurtă circulație aveau aspectul unor monede de cupru argintate, scăderea calității fiind un motiv pentru a fi numiți bani falși și pentru refuzarea lor. Emiterea leilor de Sankt Petersburg a fost oprită în august 1809, însă populația și comercianții vor avea de suferit în continuare datorită faptului că aceste monede rămân în circulație.

După încetarea acestei emisiuni în Principate revine rubla rusească de argint la un curs superior, 120 de parale în 1809 și 144 de parale în 1811⁵. Chiar dacă rubla era cotate la un curs superior se intensifică procesul exportului clandestin.

După unele calcule ale Ministerului de finanțe de la intrarea armatei rusești în Principate și până în ianuarie 1811 au părăsit în această zonă aproximativ 20.000.000 de ruble de argint⁶.

În același timp cu monedele au circulat asiguate, suma lor depășind, în Imperiu, cantitatea monedei metalice de 8,5 ori în 1810, ceea ce a determinat declanșarea unei crize financiare. Cursul rublă-asignat scade de la 65 de copeici în anul 1801 la 27,5 copeici în anul 1810⁷. În aceste condiții se încearcă o reformă a sistemului monetar stabilindu-se în 1810 ca unitate monetară rubla de argint. În 1812, datorită războaielor care necesită cheltuieli mari, este stabilită ca unitate monetară asiguate. Astfel circulația monetară în Imperiu se baza pe două sisteme monetare paralele, un sistem bazat pe bani de hârtie și unul pe bani metalici.

În Principate se încearcă înlocuirea a jumătate sau a unei treimi din monedele de aur și de argint cu asiguatele aflate în circulație în Imperiu. În acest scop este cerută părerea guvernatorului Kușnicov care transmite către Ministerul de Finanțe că asiguatele au în Principate un curs nestabil și fluctuant deoarece pe piața locală nu erau considerate monede, populația fiind obișnuită cu moneda de metal⁸. Ideea scoaterii unei părți din monedele de aur și de argint și schimbarea lor cu asiguate este reluată la sfârșitul anului 1810, invocându-se acordul împăratului.

După toate probabilitățile se pare că această operațiune s-a realizat în secret așa cum s-a întâmplat și în vara anului 1812 când s-a dorit schimbarea a 1.000.000 de ruble din asiguate în monede de aur sau argint, cu puțin timp înainte de părăsirea Principatelor⁹. Majoritatea asigatelor au fost scoase din Principate de armata rusă care la plecarea a luat și toate

lichiditățile visteriei. O parte din asignate au ajuns pe piața Basarabiei, după anexare, în condițiile în care unii boieri din Moldova aveau proprietăți și pe celălalt mal al Prutului.

Având în vedere diversitatea monedelor care au circulat în Principate în acest studiu vom avea în vedere doar studierea monedele emise de Imperiul țarist, pentru perioada avută în vedere.

După urcarea pe tronul Rusiei a țarului Alexandru I (1801-1825) sunt emise monede din aur (imperiali / 10 ruble și ½ imperiali / 5 ruble), de argint (1 rubla, 50 de copeici / poltina, 25 de copeici / polupoltinnik, 20 de copeici, 10 copeici) și cupru (5 copeici, 2 copeici, 1 copeika, ½ copeica / denga și ¼ copeika / poluška). Moneda de argint a fost împărțită, oficial, în monedă de bancă cu titlul de 83 și 1/3% (1,5 ruble, 1 rublă, 75, 50 și 25 de copeici) și monede divizionare cu titlul de 72% (20, 10 și 5 copeici)¹⁰.

1 polushka, 1/4 kopek 1808, tip I¹¹

Metal-cupru. Muchie zimțată oblic. Diametru: 17,5 mm. Greutate: 2,56 g¹². Monetărie: Suzun, KM. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1802. Au fost bătute șapte emisiuni, în anii: 1802, 1803, 1804, 1805, 1807, 1808 și 1810. Tiraj total cunoscut: 27.020 de exemplare¹³.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul, cu aripile desfăcute și îndreptate în sus, având două capete încoronate cu o coroană imperială deasupra (cele trei coroane au reprezentat trei teritorii ale Rusiei, Kazan, Astrahan și Siberia sau Sfânta Treime sau trei valori creștine, credința, speranța și iubirea). Vulturul are pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe (Purtătorul Victoriei) călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul (imagine asociată cu Cnezatul Moscovei și ulterior stema oficială a orașului Moscova), iar în gheare sceptrul și globul crucifer (simboluri heraldice tradiționale ale autorității suverane sau puterii supreme). În stânga și în dreapta stemei inițialele monetăriei, KM. Pe margine cerc concentric.

Revers: central, valoarea nominală, 1. ПОЛУШКА. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, anul emisiunii, 1808. Pe margine, cerc concentric.

Astfel de monede, cu caracteristici asemănătoare, cercuri concentrice, un cerc perlat exterior și inițialele monetăriei imprimate pe revers, ce pot fi considerate variante, au fost bătute și la monetăria Ecaterinburg EM, în anii: 1802, 1803, 1804, 1805, 1808 și 1810¹⁴.

1 denga, 1/2 kopek 1807, tip I¹⁵

Metal-cupru. Muchie zimțată oblic. Diametru: 20 mm. Greutate: 5,1 g¹⁶ Monetărie: Suzun, KM. Fețe amplasate

medalistic. Intrată în circulație în anul 1804. Au fost bătute trei emisiuni, în anii: 1804, 1805, 1807. Tiraj total cunoscut: 40.800¹⁷.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele monetăriei, KM. Pe margine două cercuri concentrice.

Revers: central, valoarea nominală, 1. ДЕНЬГА. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, anul emisiunii, 1807. Pe margine două cercuri concentrice.

Astfel de monede, cu caracteristici asemănătoare, cercuri concentrice, un cerc perlat exterior și inițialele monetăriei imprimate pe revers, ce pot fi considerate variante, au fost bătute și la monetăria Ecaterinburg EM, în anii: 1804, 1805, 1808 și 1810¹⁸.

1 kopeika 1807, tip I¹⁹

Metal-cupru. Muchie zimțată oblic. Diametru: 28 mm. Greutate: 10,24 g²⁰. Monetărie: Suzun, KM. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1804. Au fost bătute trei emisiuni, în anii: 1804, 1805, 1807. Tiraj total cunoscut: 113.700²¹.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele monetăriei, KM. Pe margine patru cercuri concentrice întrerupte de un punct, sus.

Revers: central, valoarea nominală, 1. КОПЕЙКА. Dedesubt, sub o linie ornamentală, anul emisiunii, 1807. Pe margine patru cercuri concentrice întrerupte de un punct, sus.

Astfel de monede, cu caracteristici asemănătoare, ce pot fi considerate variante, au fost bătute și la monetăria Ecaterinburg EM, în anii: 1804 și 1805²².

2 kopeiki 1807, tip I²³

Metal-cupru. Muchie zimțată oblic. Diametru: 35 mm. Greutate: 20,48 g²⁴. Monetărie: Suzun, KM. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1802. Au fost bătute cinci emisiuni, în anii: 1802, 1803, 1804, 1805, 1807. Tiraj total cunoscut: 46.140.200²⁵.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o

suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele monetăriei, *KM*. Pe margine patru cercuri concentrice întrerupte de câte un punct ornamentat cu câte două cercuri concentrice, central, în stânga și în dreapta.

Revers: central, valoarea nominală, 2. КОПѢЙКА. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, anul emisiunii, 1807. Pe margine patru cercuri concentrice întrerupte de câte un punct ornamentat cu câte două cercuri concentrice, central, în stânga și în dreapta.

Astfel de monede, cu caracteristici asemănătoare, cercuri concentrice și inițialele monetăriei imprimate pe revers, ce pot fi considerate variante, au fost bătute și la monetăriei Ecaterinburg *EM*, în anii: 1802 și 1803²⁶.

5 kopeiki 1807, tip I²⁷

Metal-cupru. Muchie zimțată oblic. Diametru: 43,5 mm. Greutate: 51,2 g²⁸. Monetărie: Suzun, *KM*. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1802. Au fost bătute nouă emisiuni, în anii: 1802, 1803, 1804, 1805, 1806, 1807, 1808, 1809 și 1810. Tiraj total cunoscut: 10.666.660²⁹.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele monetăriei, *KM*. Pe margine cinci cercuri concentrice întrerupte de cinci puncte ornamentate cu câte două cercuri concentrice.

Revers: central, valoarea nominală, 5. КОПѢЙКА. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, anul emisiunii, 1807. Pe margine cinci cercuri concentrice întrerupte de cinci puncte ornamentate cu câte două cercuri concentrice.

Astfel de monede, cu caracteristici asemănătoare, cercuri concentrice, cerc perlat exterior și inițialele monetăriei imprimate pe revers, ce pot fi considerate variante, au fost bătute și la monetăria Ecaterinburg *EM*, între anii: 1802 și 1810³⁰. La monetăria Ecaterinburg *EM* au fost bătute mai multe variante: fără cercuri concentrice la puncte (1802), coada vulturului cu o grafică diferită (1805), coroana de deasupra vulturului mică sau mai mare³¹.

10 kopeiki 1804, tip I³²

Metal-argint 868 %. Muchie zimțată oblic. Diametru: 17 mm. Greutate: 2,7 g³³. Monetărie: Saint Petersburg, *C.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1802. Au fost bătute patru emisiuni, în anii: 1802, 1803, 1804 și 1805.

Tiraj total cunoscut: 380.000³⁴.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Feodor Gelman, *ФГ*. Pe margine două cercuri concentrice.

Revers: central, valoarea nominală, 10. КОПѢЕКЪ și anul emisiunii, 1804. Dedesubt, inițialele monetăriei, *C.П.Б.* Pe margine două cercuri concentrice.

În anii 1802 și 1803 au fost bătute monede și cu inițialele meșterului monetar Alexander Ivanov, *АИ*.

Monede cu caracteristici asemănătoare, fără cercuri concentrice, ce pot fi considerate variante, au fost bătute la monetăria Saint Petersburg, *C.П.Б.*, între anii: 1808, 1809 și 1810 avându-i ca meșteri monetari pe Feodor Gelman –*ФГ* (1808, 1809 și 1810) și Mikhail Kleiner –*МК* (1809 și 1810)³⁵.

20 kopeiki 1810, tip I³⁶

Metal-argint 868 %. Muchie punctată. Diametru: 22,1 mm. Greutate: 4,15 g. Grosime: 1,2mm³⁷. Monetărie: Saint Petersburg, *C.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1810. Au fost bătute 21 emisiuni, între anii 1810-1811 și 1813-1826. Tiraj total cunoscut: 250.000 de exemplare³⁸.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. Coada vulturului este dreaptă. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar: Feodor Gelman, *ФГ* Dedesubt anul emisiunii, 1810. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formate din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, valoarea nominală, 20. КОПѢЕКЪ, pe două rânduri. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, inițialele monetăriei, *C.П.Б.* Cerc perlat exterior

Alături de inițialele meșterului monetar Feodor Gelman –*ФГ* întâlnim și inițialele altor meșteri: Pavel Stupitsyn –*ПС*, Mikhail Feodorov –*МФ*, Pavel Danilov –*ПД*, Nikolay Grachev –*НГ*³⁹. Aceste monede pot fi considerate variante, la fel ca și monedele care au un model diferit de coroană, mai îngustă, pe revers, deasupra valorii.

25 kopeiki/1 polupoltinnik/1/4 ruble 1804, tip I⁴⁰

Metal-argint 868 ‰. Muchie filiformă. Diametru: 23 mm. Greutate: 5,18 g. Grosime: 1,2 mm⁴¹. Monetărie: Saint Petersburg, *C.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1802. Au fost bătute patru emisiuni, între anii: 1802, 1803, 1804 și 1804. Tiraj total cunoscut: 168.000 de exemplare⁴².

Avers: central, într-un cerc, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar: Feodor Gelman, *ФГ*. Circular anul emisiunii, 1804 și valoarea nominală *ПОЛУПОЛТИННИКЪ*. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, pe patru rânduri textul: *ГОСУДАРСТВЕННАЯ РОССИЙСКАЯ МОНЕТА / MONEDĂ RUSĂ DE STAT*. Dedesubt, inițialele monetăriei, *C.П.Б.* Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Feodor Gelman – *ФГ* întâlnim și inițialele meșterului Alexey Ivanov-*АИ*. Aceste monede pot fi considerate variante.

50 kopeiki/1 poltina/1/2 ruble 1804, tip I⁴³

Metal-argint 868 ‰. Muchie filiformă. Diametru: 29 mm. Greutate: 10,37 g.⁴⁴. Monetărie: Saint Petersburg, *C.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1802. Au fost bătute patru emisiuni, între anii: 1802, 1803, 1804 și 1805. Tiraj total cunoscut: 230.000 de exemplare⁴⁵.

Avers: central, într-un cerc, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar: Feodor Gelman – *ФГ*. Circular, valoarea nominală *МОНЕТА ПОЛТИНА* și anul emisiunii, 1804. Cerc concentric.

Revers: circular, o ghirlandă formată din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, pe patru rânduri textul: *ГОСУДАРСТВЕННАЯ РОССИЙСКАЯ МОНЕТА / MONEDĂ RUSĂ DE STAT*. Dedesubt, inițialele monetăriei, *C.П.Б.* Cerc concentric.

Alături de inițialele meșterului monetar Feodor Gelman – *ФГ* întâlnim, la monedele bătute în anii 1802 și 1803, inițialele meșterului Alexey Ivanov-*АИ*. Aceste monede pot fi considerate variante, la fel ca și monedele bătute în anii 1809 și 1810 care nu mai au stema imperiului inclusă într-un cerc, iar meșterii monetari sunt, Mikhail Kleiner – *МК* și Feodor Gelman- *ФГ*⁴⁶.

1 ruble 1805, tip I⁴⁷

Metal-argint 868 ‰. Muchie inscripționată, *СЕР-83 1/3 ПРОБЫ 4 ЗОЛ-82 14/25 ДОЛИ*. Diametru: 37,5 mm. Greutate: 20,73 g.⁴⁸. Monetărie: Saint Petersburg, *C.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1802. Au fost bătute patru emisiuni, între anii: 1802, 1803, 1804 și 1805. În 1803 au fost bătute două emisiuni diferența dintre ele fiind data

de inițialele meșterului monetar, Feodor Gelman – *ФГ* sau *АИ*-Alexey Ivanov. Tiraj total cunoscut: 2.020.053 de exemplare⁴⁹.

Avers: central, într-un cerc, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar: *ФГ*-Feodor Gelman sau *АИ*-Alexey Ivanov. Circular, valoarea nominală *МОНЕТА • РУБЛЬ* și anul emisiunii, 1805. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formate din ramuri de laur, în stânga și de stejar în dreapta. Deasupra coroana imperială. Central, pe patru rânduri textul: *ГОСУДАРСТВЕННАЯ РОССИЙСКАЯ МОНЕТА РУБЛЬ / MONEDĂ RUSĂ DE STAT RUBLA*. Dedesubt, inițialele monetăriei, *С.П.Б.* Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Feodor Gelman – *ФГ* întâlnim, la monedele bătute în anii 1802 și 1803, inițialele meșterului Alexey Ivanov-*АИ*. Aceste monede pot fi considerate variante, la fel ca și monedele bătute între anii 1807 și 1810 care nu mai au stema Imperiului inclusă într-un cerc, nu au denumirea monedei inclusă de revers, vulturul poate fi mai mare sau mai mic, iar deasupra inițialelor monetăriei există o linie ornamentală. Meșterii monetari pentru monedele bătute între anii 1807-1810 sunt: Feodor Gelman- *ФГ*, pentru anii 1807-1810 și Mikhail Kleiner – *МК*, pentru anii 1808 și 1809⁵⁰.

5 ruble 1804, tip I⁵¹

Metal-aur 986 ‰. Muchie zimțată oblic. Diametru: 28 mm. Greutate: 6,08 g.⁵². Monetărie: Saint Petersburg, *С.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1802. Au fost bătute patru emisiuni, între anii: 1802, 1803, 1804 și 1805. Meșter monetar Christopher Leo- *ХЛ*. Tiraj total cunoscut: 37.000 de exemplare⁵³.

Avers: stemele încoronate ale provinciilor: Moscova (sus), Astrakhan (stânga), Kazan (dreapta) și Siberia (jos), iar în centru stema Imperiului rus. Circular, valoarea nominală și anul emisiunii *ПЯТУ РУБЛЕЙ 1804 ГОДА*. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formate din ramuri de laur, în stânga și de stejar în dreapta. Deasupra coroana imperială. Central, pe patru rânduri textul: *ГОСУДАРСТВЕННАЯ РОССИЙСКАЯ МОНЕТА / MONEDĂ RUSĂ DE STAT*. Dedesubt, inițialele monetăriei, *С.П.Б.* Jos, sub ghirlandă, inițialele meșterului monetar Christopher Leo-*ХЛ*. Cerc perlat exterior.

10 ruble 1805, tip I⁵⁴

Metal-aur 986 ‰. Muchie zimțată oblic. Diametru: 28 mm. Greutate: 12,17 g.⁵⁵. Monetărie: Saint Petersburg, С•П Б •. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1802. Au fost bătute trei emisiuni, în anii: 1802, 1804 și 1805. Meșter monetar Christophor Leo- ХЛ. Tiraj total cunoscut: 55.000 de exemplare⁵⁶.

Avers: stemele încoronate ale provinciilor: Moscova (sus), Astrakhan (stânga), Kazan (dreapta) și Siberia (jos), iar în centru stema Imperiului rus. Circular, valoarea nominală și anul emisiunii, ДЕСЯТЬ РУБЛЕЙ 1804 ГОДА. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formate din ramuri de laur, în stânga și de stejar în dreapta. Deasupra coroana imperială. Central, pe patru rânduri textul: ГОСУДАРСТВЕННАЯ РОССИЙСКАЯ МОНЕТА/ MONEDĂ RUSĂ DE STAT. Dedesubt, inițialele monetăriei, С•П Б•. Jos, sub ghirlandă, inițialele meșterului monetar Christophor Leo- ХЛ. Cerc perlat exterior.

În 1802 au fost bătute două emisiuni. Pe una din emisiuni au fost imprimate inițialele meșterului Alexey Ivanov-АИ, iar cealaltă emisiune a fost bătută fără inițialele meșterului monetar. Aceste emisiuni pot fi considerate variante.

Pătrunderea de monedă străină sau a banilor de hârtie rusești (asignate) și austrieci (Wiener Stadtbank), prin intermediul armatelor de ocupație determină creșterea haosului monetar. Aceste aspecte ale circulației monetare sunt specifice și pentru Basarabia, parte integrantă a Principatului Moldova până la anexarea acesteia de către Imperiul Țarist, în anul 1812.

Note:

1. [https://ro.wikipedia.org/wiki/R%C4%83zboiul_Ruso-Turc_\(1806%E2%80%931812\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/R%C4%83zboiul_Ruso-Turc_(1806%E2%80%931812))
2. Ana Boldureanu, Eugen Nicolae, *Moneda în Republica Moldova*, Biblioteca Științifică Centrală, Andrei Lupan (Institut), Chișinău, 2015, p. 283.
3. *Ibidem*, p. 287.
4. *Ibidem*.
5. *Ibidem*.
6. *Ibidem*.
7. *Ibidem*, p. 284.
8. *Ibidem*, p. 288.
9. *Ibidem*, p. 289.
10. *Ibidem*, p. 284.
11. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-1-polushka-1802-1810/?tid=59502>
12. <https://en.numista.com/catalogue/pieces100191.html>
13. https://colnect.com/ro/coins/coin/28639-1_Polushka_%C2%BC_Kopek_EM-1801_-_1825_-_Alexandru_I-Imperiul_Rus
14. <https://www.m-dv.ru/en/monety-rossii-1700-1917/kid,16/mid,4/nid,33/types.html>
15. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1807/denga
16. [\[denga-km-c-112-2-empire-standard-coinage\]\(https://denga-km-c-112-2-empire-standard-coinage\)](https://coinscatalog.net/russia/coin-copper-1-2-kopek-

</div>
<div data-bbox=)

17. <https://fr.numista.com/catalogue/pieces90898.html>
18. <https://coinscatalog.net/russia/coin-copper-1-2-kopek-denga-aleksandr-i-em-c-112-1-empire-standard-coinage>
19. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1807/1_kopejka
20. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-1-kopek-1804-1807/?tid=59398>
21. <https://en.numista.com/catalogue/pieces91406.html>
22. https://colnect.com/ro/coins/coin/98995-1_Kopek_EM-1801_-_1825_-_Alexandru_I-Imperiul_Rus
23. <https://en.numista.com/catalogue/pieces101756.html>
24. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-2-kopeks-1802-1807/?tid=59376>
25. https://colnect.com/ro/coins/coin/99008-2_Kopeks_EM-1801_-_1825_-_Alexandru_I-Imperiul_Rus
26. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-2-kopeks-1802-1807/?tid=59376>
27. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1807/5_kopeek
28. <https://coinscatalog.net/russia/coin-copper-5-kopeks-suzun-mint-alexander-i-c-115-2-empire-standard-coinage>
29. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1807/5_kopeek
30. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-5-kopeks-1802-1810/?tid=59367>
31. <https://www.m-dv.ru/en/monety-rossii-1700-1917/kid,16/mid,4/nid,34/types.html>
32. <https://en.numista.com/catalogue/pieces60054.html>
33. <https://en.numista.com/catalogue/pieces60054.html>
34. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1804/10_kopeek
35. <https://www.m-dv.ru/monety-rossii-1700-1917/kid,16/mid,5/nid,29/types.html>
36. https://colnect.com/ro/coins/coin/31088-20_Kopeks_%D0%A1%D0%9F%D0%91-1801_-_1825_-_Alexandru_I-Imperiul_Rus http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1810/20_kop
37. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-20-kopeks-1810-1826/?tid=59306>
38. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1810/20_kop
39. <https://en.numista.com/catalogue/pieces26899.html>
40. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1804/poupoltinnik
41. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-1-polupoltinnik-1802-1805/?tid=59300>
42. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1804/poupoltinnik
43. <https://en.numista.com/catalogue/pieces26910.html>
44. https://colnect.com/ro/coins/coin/98971-50_Kopeks_1_Poltina-1801_-_1825_-_Alexandru_I-Imperiul_Rus
45. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1804/poltina
46. <https://www.m-dv.ru/monety-rossii-1700-1917/kid,16/mid,5/nid,24/types.html>
47. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1805/1_rubl
48. https://colnect.com/ro/coins/coin/41263-1_Ruble-1801_-_1825_-_Alexandru_I-Imperiul_Rus
49. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1805/1_rubl
50. <https://www.m-dv.ru/monety-rossii-1700-1917/kid,16/mid,5/nid,22/types.html>
51. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1804/5_rub
52. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-5-rubles-1804-1805/?tid=59239>
53. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1804/5_rub
54. http://99-kopeek.ru/catalog/aleksandr_1/1805/10_rub
55. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-10-rubles-1802-1805/?tid=59236>
56. <https://en.numista.com/catalogue/pieces103950.html>

Economie și societate în România anului 1989 sau despre cum se ratează o revoluție de catifea

- urmare din pagina 1 -

Ce a contribuit la această evoluție este deja cunoscut și anume faptul că în anii '70 apelul României la resursele financiare ale băncilor occidentale a luat proporții majore. Ca urmare, impactul asupra echilibrului extern al țării pe termen mediu și lung a fost unul nefericit. În contextul economic internațional al vremii, marcat de două crize ale petrolului, contul curent al României s-a deteriorat puternic, îndeosebi din anul 1978 (-759 mil. dolari) ajungând în anul 1980 la un deficit de 2.420 mil. dolari¹. Datorită sumelor mari care trebuiau plătite creditorilor occidentali, fără a se mai putea face față cu încasările curente din exporturile românești, statul român a ajuns, în primăvara anului 1981, la arierate (întârzieri la plată) care totalizau 1.143 mil. dolari S.U.A.

Deși conducerea „superioară” a României a fost sfătuită să înceapă discuții cu toți creditorii occidentali pentru reeșalonarea datoriei externe, tocmai pentru a preîntâmpina o previzibilă încetare de plăți, Nicolae Ceaușescu a refuzat sau a amânat

orice dialog pe această temă. Inevitabilul s-a produs în toamna anului 1981, iar statul român a fost nevoit să pornească negocieri cu FMI și cu băncile occidentale creditoare.

Trebuie spus că cei care răspundeau de finanțele țării nu aveau experiența unor astfel de negocieri, fiind pentru prima dată când România cerea o reeșalonare a datoriilor. Există însă un avantaj, singular în cadrul blocului comunist, acela că România era membru cu drepturi depline la FMI, Banca Mondială și Banca Internațională de Reconstrucție și Dezvoltare. România era singura țară din Est care avea această calitate și un capital social de peste 500 milioane de dolari.

În urma negocierilor „grele și dure” în descrierea lui Petre Gigea, negociatorul șef din partea României, s-a ajuns la concluzia că nu trebuia aplicată o terapie de șoc, ci una graduală prin majorarea prețurilor și tarifelor pentru populație, precum și prin reducerea cheltuielilor bugetare din administrație, educație, sănătate, cultură etc.². Concret, măsurile

convenite în acel „program de ajustare” vizau creșterea prețurilor interne la combustibili (gaze, cărbune, benzină, motorină), energie electrică, reducerea subvențiilor în industrie și agricultură, (de pildă, în industria textilă erau reduse subvențiile pentru uniforme școlare și îmbrăcămintea pentru copii), reducerea importurilor, îndeosebi a celor petroliere, creșterea dobânzilor bancare, devalorizarea leului prin modificarea raportului leu-dolar, reducerea deficitului balanței comerciale și, în final, reglementarea plăților la arierate către băncile occidentale.

Statistic, aplicarea acestor măsuri de către statele care semnaseră acorduri cu FMI a condus în 98% din cazuri la proteste violente ale populației și manifestări de stradă. România a fost printre puținele țări unde aceste demonstrații nu au avut loc datorită tocmai regimului foarte strict de supraveghere a populației și acțiunilor de prevenire desfășurate de Securitate.

Programul de „ajustare structurală” convenit cu FMI a fost implementat de autoritățile de la București cu succes, contul curent devenind excedentar încă din anul 1982. Deși se avea în vedere o reeșalonare a plăților și pe anul 1984, aceasta nu a mai fost necesară, situația contului curent permițând plata la timp a tuturor scadențelor externe.

Din nefericire, Nicolae Ceaușescu a considerat că poate continua politica de austeritate pentru a achita întreaga datorie externă a țării și a sacrificat astfel nivelul de trai al românilor dar și întreaga economie pentru o iluzorie independență financiară.

Câteva observații legate de modul de conducere și atmosfera din Comitetul Politic Executiv; după cum observa Constantin Olteanu – la Nicolae Ceaușescu „principiul muncii colective trecuse în bună parte în uitare”, niciodată nu l-a auzit pe acesta să spună unuia dintre membrii CPEX că a prezentat o propunere utilă, bună. Explicația acestei atitudini, în opinia lui Constantin Olteanu, este următoare: „Considerând că stăpânește problemele din absolut toate domeniile, secretarul general al partidului nu știa sau poate nu dorea să folosească inteligența colectivă, să-și armonizeze părerile personale, formate inițial, cu cele juste, emise de participanți în timpul dezbaterilor”.

Uneori Nicolae Ceaușescu informa CPEX despre unele hotărâri importante luate de el, dar fără să le fi supus anterior în dezbaterile CPEX. C. Olteanu aduce drept exemplu în acest sens hotărârea lui Nicolae Ceaușescu de a respinge un proiect de lege al Guvernului, după achitarea datoriei externe, privind o îmbunătățire a aprovizionării industriei cu materii prime și a populației cu alimente, energie electrică, combustibil etc., în valoare de 1, 2

miliarde de dolari. Informând membrii CPEX de hotărârea deja luată, Nicolae Ceaușescu mergea chiar mai departe și acuza Guvernul că prin acest proiect „vrea să cheltuie banii!”.

Prezent în sala de ședințe, prim-ministrul Constantin Dăscălescu nu s-a ridicat să susțină proiectul Guvernului, a cărui utilitate și necesitate era în afara oricărei discuții.

O explicație a gestului de respingere a acestei legi de către Nicolae Ceaușescu poate fi cea dată de oamenii care s-au aflat în jurul lui în 1989. Unul dintre aceștia afirmă că în vara acestui an, Ceaușescu era „mai dezorientat ca oricând, alternând o stare de aparentă letargie cu acțiuni brutale, neprevăzute, lipsite de orice logică, imaginate parcă de o minte bolnavă, ce au înlocuit inteligența cu prostia, chibzuința cu pripeala, calmul cu nervozitatea continuă, precauția cu temeritatea nesăbuită. Nu-ți trebuia niciun dram de inteligență pentru a vedea că austeritatea împinsă la absurd nu mai poate fi suportată de nimeni, că este necesară urgent o reformă profundă, care chiar dacă nu putea să evite sfârșitul, putea măcar să-l îndulcească”¹⁷.

Documente oficiale publicate recent arată lipsurile în alimentarea populației, diferențele uriașe între cantitățile de alimente necesare pentru o „alimentație rațională” și cele care finalmente ajungeau pe piață. Chiar în zilele Congresului al XIV-lea (20-24 noiembrie 1989) – când, măcar atunci, interesul pentru satisfacerea nevoilor alimentare ale populației ar fi trebuit să se bucure de o atenție deosebită din partea Guvernului – aprovizionarea pieței Capitalei era următoare (față de cantitățile planificate):

20 noiembrie – carne tăiată 39 %, preparate din carne 58 %, carne pentru preparate culinare 17 %, unt 83 %, fasole boabe 5%, fructe 78 %;

La 19 decembrie 1989, ultima zi despre care avem informații privind aprovizionarea Capitalei, în ajunul prăbușirii regimului socialist de tip sovietic, situația era următoarea: carne tăiată 34, 7 %, preparate din carne 54, 1 %, carne pentru preparate culinare 18, 1 %, unt 72, 2 %, fasole boabe 61,4 %.

Să completăm tabloul atmosferei din CPEX și al raporturilor dintre membrii acestuia cu opinia unuia dintre cei mai vechi membri ai CPEX, dar și unul dintre oamenii cei mai apropiați de familia lui Nicolae și Elena Ceaușescu: Manea Mănescu. „Între membrii CPEX, – arată acesta –, nu a existat nicio coeziune, unitate; se practica la scară industrială lașitatea, ura, dezinformarea, ceea ce corespunde pe deplin dorinței tiranilor pentru a nu-și crea adevărate colective din partea foștilor miniștri din CPEX, să poată răpune repede orice încercare individuală de îndepărtare de la canoanele stabilite. Spun aceste lucruri foarte sumar și pe scurt, pentru

că ele merită atenție, să fie judecate, în sensul că de la un astfel de organ nu se puteau aștepta poziții ferme, care să meargă până la înlocuirea acestor tirani”.

Cel mai des invocat subiect în corespondența românilor din acei ani este cel al condițiilor grele de viață și muncă: cozile la alimente, întreruperile de curent electric, frigul din locuințe, proasta organizare din întreprinderi și chiar nesiguranța locului de muncă. Dar peste toate trona drama alimentelor de bază care se găseau în cantități insuficiente. Odată cu anul 1980 această criză este tot mai prezentă și se manifestă prin cozile la carne, lapte, ouă, ulei, făină și pâine. Doi ani mai târziu aceste alimente vor fi pe deplin raționalizate, prezența cartelei fiind generalizată. Toate acestea îi fac pe oameni să privească cu nostalgie în urmă, la anii '60 sau '70, când magazinele erau pline cu mărfuri de primă necesitate, iar cozile erau prezente doar acolo unde se vindeau produse de import. Apropierea vreunei sărbători, cum era Paștele sau Crăciunul (nerecunoscute oficial), însemna o luptă aprigă pentru carne, semipreparate, ouă, lapte, unt și cafea. Cum acestea erau mereu în cantități mici, întotdeauna rămâneau unii fără a cumpăra vreun produs pentru care stătuseră la rând ore în șir, uneori de la 4 dimineața. Nu erau puține cazurile când marfa se termina exact când mai erau câteva persoane înainte. Tensiunea și teama că nu vei mai găsi să cumperi ceva, creștea odată cu apropierea de ghișeul vânzătoarei, care nu rareori anunța că marfa tocmai s-a terminat. Era, astfel, o adevărată victorie pentru cel care reușea să plece din magazin cu ceva în sacoșă!

Toată această luptă avea loc, de obicei, după orele de program, când populația activă pleca de la serviciu direct la cozi pentru a obține produsele dorite. Nu rareori, înghesuiala era atât de mare încât unii cedau după ce își rupseseră hainele sau fuseseră în pericol de asfixiere.

Exista desigur o alternativă la această variantă oficială de aprovizionare: comerțul ilegal. Existau destui binevoitori, care se ocupau cu procurarea de bunuri, unele chiar din întreprinderile de stat, și care îți puteau furniza orice produs alimentar, evident la un preț mult mai mare. Condiția de bază era să ai o relație de încredere (reciprocă) cu un astfel de „comerciant” și să plătești prețul cerut. Orice indiscreție care ar fi pus în pericol pe cel care asigura bunurile dorite, însemna practic anularea oricărei posibilități de aprovizionare pe această cale. Aceasta și datorită solidarității recunoscute între furnizori, care se bucurau, de altfel, de protecție înaltă chiar în rândul nomenclurii locale.

Funcționa o anumită specializare a acestor persoane care se ocupau de comerțul la negru,

unele procurau și vindeau doar carne și preparate din carne, altele doar țigări și cafea sau cosmetice. Treptat această categorie a devenit o pătură privilegiată, care era protejată de autorități și apărată de Miliție. Cei din nomenclatura locală, deși aveau mai multe bunuri la dispoziție, apelau și ei la aceleași rețele de comerț ilegal, numai că plăteau mai puțin sau chiar deloc pentru respectivele produse. Securitatea tolera fenomenul, pe care îl cunoștea destul de bine prin propria rețea de informatori. Aceștia din urmă, mulți din ei fiind cei care intermediau relația cu bișnițarii, urmăreau și raportau tot ce se cumpăra sau se vindea pe această filieră și care erau destinatarii.

Așadar, mecanismul funcționa perfect fiind, evident, susținut de o importantă nevoie socială.

Dincolo de aprovizionare, siguranța locului de muncă este un alt aspect frecvent abordat dar într-o strânsă legătură cu primul. Așa cum se poate vedea din corespondența românilor, condițiile din întreprinderi erau destul de vitrege. Marile fabrici ale anilor de dinainte de '90 se confruntau, între altele, cu o supradimensionare puternică a personalului³, care era o consecință neprevăzută a relației dintre aprovizionare și locurile de muncă. Datorită penuriei alimentare, în multe locuri, noii angajați își cumpărau serviciul cu alimente (un porc, miel, vițel, curcan sau un caș de dimensiuni respectabile) sau cu mari sume de bani (10.000-15.000 lei). De obicei, produsele și banii ajungeau la șefii serviciului de cadre sau la secretarul organizației de partid din fabrică, care colaborau discret cu șefii de secție. După mărimea sau consistența acestor daruri, respectivii donatori puteau fi încadrați în posturi mai bine plătite și cu muncă mai ușoară, nivelul studiilor contând destul de puțin. Acest mecanism nu făcea, așadar, decât să crească cu mult cifra muncitorilor din obiectivele respective fără vreo justificare economică.

Legat de condițiile de muncă, o situație dificilă au avut-o românii aflați la lucru pe șantierele din străinătate, în țări din Orientul Mijlociu. De pildă, numai în Irak, lucrau mai bine de 4.000 de români, în proiecte care însemnau construcția unor canale de irigații, a unor linii de înaltă tensiune, șosele sau a unor rafinării. Lucrările la aceste obiective fuseseră contractate la începutul anilor '80, și după un debut fulminant, ele se aflau în mare întârziere. Datorită unor deficiențe de organizare, a calității slabe a echipamentelor, a mediului natural mult mai vitreg față de cel din țară construcția acestor obiective se dovedea a fi problematică față de ce își imaginaseră proiectanții din țară. Pe lângă aceste obstacole, apar și altele: starea de spirit a muncitorilor e din ce în ce mai negativă, se plâng în scrisorile trimise acasă că „se plătește mai slab”,

cu mari întârzieri, aceasta și pentru că „majoritatea nu au venit să facă treabă cinstită, s-au apucat de vândut ciment și alte materiale, să fure, să facă bișniță, fiecare pentru buzunarul lui, iar treburile pe șantier au rămas în urmă...”. Toate acestea au avut efecte în relația cu antreprenorii din țările unde românii lucrau: „...La stația de betoane a venit un suprarevizor și a întrerupt betonarea pe întregul șantier pentru că românii nu fac treabă bună. În încheiere a spus: «Plecați în România». [...] Aici toată lumea este nemulțumită, mormăie, toți sunt abătuți. Singurii care sunt mai veseli, sunt cei care urmează să plece acasă”.

Însă cei care rămân, inventivi fiind, nu se lasă și inițiază activități colaterale: specula și lucrul la particulari. „Cu coniacul este o lovitură” îi scrie din Irak un timișorean soției sale din țară, cerându-i totodată să-i trimită printr-un prieten 20 litri din prețioasa băutură. „...Am vorbit cu maistrul, un băiat bun din Pitești și voi ieși două luni la ciubuc... Cu munca nu mă omor, că sunt șef de echipă...” scrie, tot din Irak, soțul către soția sa din Râmnicu-Vâlcea.

Cei mai mulți știu însă că ceea ce fac este atent monitorizat de Securitate: „...Nu discuți nimic la telefon. Vezi că telefonul nostru este sub observație. Nu lăsa pe nimeni să discute la telefon, de la noi din casă. Totul se înregistrează...” îi scrie din Egipt un sibian soției sale din țară, indicându-i apoi cum să valorifice bunurile pe care i le trimisese.

Greutăți mari sunt și în lumea satului românesc. Lăsați fără pământ, navetiști la oraș unde muncesc în fabrici, țărani se opun și critică noile schimbări din politica partidului în domeniul agriculturii: „măsurile ce se iau la țară pentru creșterea vitelor, în modul forțat cum se aplică, în loc să ducă la sporirea lor, duc la dispariția lor. Până nu ni se dă pământ corespunzător să-l muncim, nu vom reuși să contractăm vite, porci și păsări cu statul, pentru că nu avem cu ce le crește” scriu țărani dintr-un C.A.P. din județul Dolj. Un țaran pensionar, din județul Iași, vorbește deschis și explică de ce țărani refuză să

mai lucreze pământul: „Dacă până acum țaranul muncea cu tragere de inimă pentru că primea 1.000 kg. porumb la o producție de 5.000 kg la hectar, în prezent, indiferent cum muncești, nu primești mai nimic”. Tensiunile din mediul rural sunt exprimate în mai multe scrisori adresate de săteni conducerii de la București (C.C. al P.C.R. sau unor ziare din Capitală) în care apar avertismente de genul „Nu e departe ceasul să recurgem la procedee ca în 1907” sau, și mai grav, ca cel al unor cooperatori din Cozieni, județul Buzău: „Este rușinos să avem vărsare de sânge într-o țară comunistă. Mai bine ar veni sovieticii să ne administreze țara”.

O altă temă frecvent abordată în corespondența acelor ani este cea a emigrării. Opțiunea nu este doar a minoritarilor ci și a românilor care, în fața greutăților cotidiene, optează pentru plecarea din țară. Cel mai des apare acest subiect în corespondența etnicilor germani. Iată și unul din motivele invocate de o familie din județul Alba, grăbită să părăsească România: „...Dorim să primim viza de intrare în R.F.G. pentru întreaga familie, ca să putem pleca definitiv de aici. România se află într-o mare criză economică. De când ați plecat s-au schimbat multe în rău din viața noastră. Este o lipsă totală de produse alimentare. Nici măcar pâine nu mai avem. Nu mai avem curent electric, folosim din nou lampa cu petrol. Nu se știe cât va mai dura această economie de energie electrică. Chiar dacă am vrea să mai stăm aici, nu mai rezistăm...”.

Evantaiul problemelor cu care se confruntă românii, indiferent că sunt în țară sau în afară, este foarte larg, iar în fragmentele ce apar în corespondența privată din dosarele Securității, greutățile traiului cotidian sunt concise și, deseori, pitoresc definite. Este evident că majoritatea românilor ca și minoritarii (unguri, germani, evrei) sunt nemulțumiți de starea generală a țării. Cu toții caută căi proprii de salvare, prin emigrare sau prin speculă, prin opoziție civică sau atitudine pasivă la cerințele regimului. În multe locuri disperarea este la cote înalte, neîncrederea la fel. Chiar și speranța în schimbare lipsește. Cu toată izolarea, la finele anilor '80, românii află de schimbările din Europa de Est dar nu cred, încă, în propria schimbare. Nici intelectualitatea, nici țărănimia sau muncitorimea nu pot asimila ideea unei schimbări și în cazul românesc. Singurul segment al populației care aderă la această idee, aparent imposibilă, este tineretul.

În final, concluzia care se impune este întemeiată pe o observație simplă ce reiese din documente: starea explozivă existentă în societatea românească, în decembrie 1989, nu a apărut peste noapte *ex nihilo*. Dimpotrivă, aceasta s-a dezvoltat în timp, odată cu greutățile crizei economice.

Dencel Paris

Intensificarea supravegherii polițienești nu a făcut decât să amplifice această stare. Pe de altă parte, este evident faptul că toate campaniile ideologice, un cult exagerat al personalității, naționalismul amplificat și revenirea în dezbateră publică a problemei Transilvaniei sau a Basarabiei, nu au reușit să compenseze nici într-un fel frustrarea populației legată de nivelul de trai foarte scăzut.

Pornind de la aceste observații putem susține că, în esență, Revoluția din decembrie 1989 a fost generată de o acumulare majoră de tensiuni interne izvorâte, îndeosebi, din situația economică dezastruoasă a țării. Luând în calcul faptul că mediul extern era prielnic unei schimbări, putem afirma că tot ceea ce era necesar pentru o explozie socială în România, fusese asigurat încă de la jumătatea anilor '80. Ca urmare, ce a lipsit a fost doar scânteia.

Note:

1. Interesantă este varianta lui Nicolae Ceaușescu despre acest moment, așa cum o prezintă în ultimul său dialog cu Mihail Gorbaciov, din 4 decembrie 1989: „Cu vreo 20 de ani în urmă le-am dat și noi drepturi foarte multe [întreprinderilor] și primul lucru pe care l-au făcut a fost să ia credite și să facă tot felul de investiții neeconomice. Atunci noi le-am restrâns drepturile și am gândit că trebuie să ținem în mână anumite lucruri, deoarece pentru România 11 miliarde de dolari datorie,

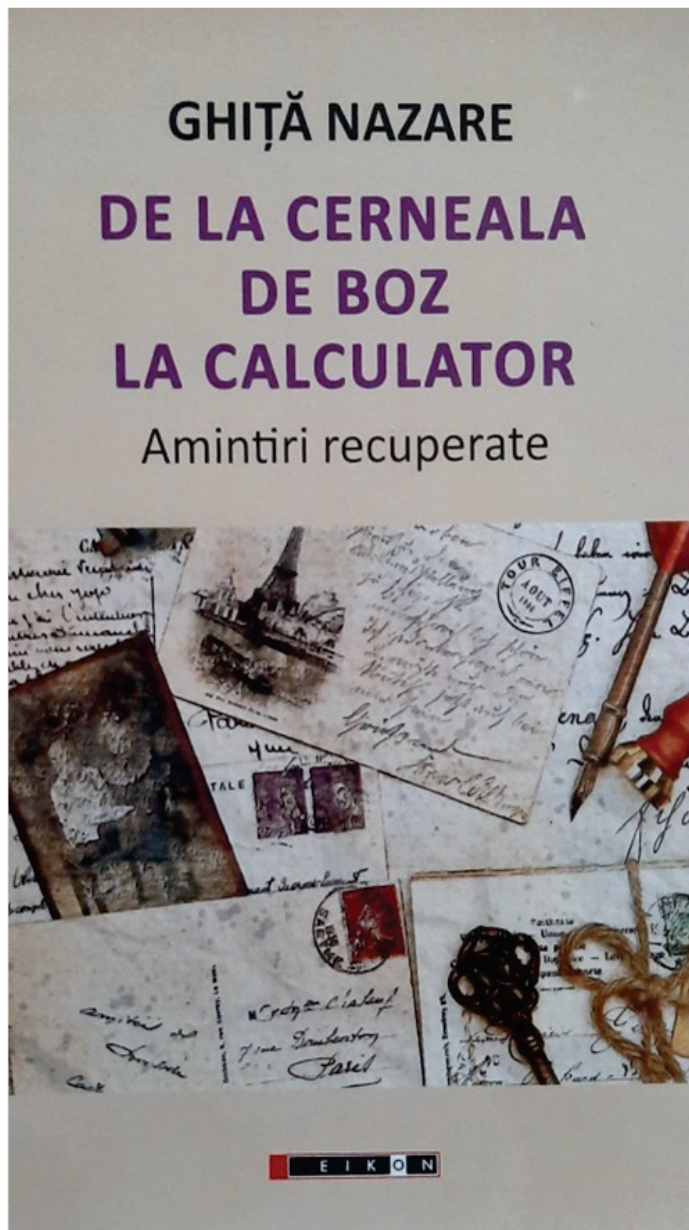
în 1980, constituia o situație foarte grea. De altfel, trebuie să vă spun că în discuțiile pe care le-am avut atunci cu Brejnev, el mi-a spus de câteva ori: nu te duce să faci datorii. De câteva ori mi-a atras atenția asupra acestui lucru, însă am greșit că am dat multe drepturi întreprinderilor și toți s-au apucat și au spus că dacă avem drepturi, atunci să luăm credite din străinătate”. Afirmatia liderului de la București este cel puțin inexactă. Toate acordurile de împrumut cu băncile sau statele occidentale au fost negociate și semnate, în anii '70, la indicația sa. Întreprinderile românești nu au avut, indiferent de gradul de autonomie, dreptul de a contracta credite în Vest, decât prin intermediul instituțiilor financiare ale statului român și conform unui plan general de investiții aprobat tot de către Nicolae Ceaușescu. Pentru stenograma discuției dintre Nicolae Ceaușescu și Mihail Gorbaciov vezi Gh. Buzatu, *Biografii paralele. Stenograme și cuvântări secrete. Dosare inedite. „Procesul” și execuția*, Iași, Editura Tipo Moldova, 2011, p. 562.

2. Dumitru Constantin, *Cum și ce a negociat România cu F.M.I. în anii '80*, în „Cotidianul”, 26 mai 2010.

3. Erau numeroase cazurile când marile combinate sau fabricile cunoscute funcționau cu un număr de muncitori dublu sau chiar triplu față de necesarul procesului de producție, aspect subliniat și de Gheorghe Ciubotaru, un muncitor dintr-o fabrică din Botoșani: „Noi, în Electrocontact Botoșani eram 5.700, dar fabrica ar fi funcționat extraordinar de bine cu maxim 2.000 de oameni. Toți se făceau că fac treabă. Era ca și în China, șase oameni pe autobuz: unul dădea bilete, unul controla dacă a dat bilete, ca să aibă motiv să-i dea omului o bucată de pâine”. Vezi „Ziarul Financiar”, nr. 10.385 din 13 septembrie 2012 (articolul semnat de Adrian Cojocar, *Bucovina și Moldova. Dezindustrializarea, principală cauză a depopulării României*).

CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE

Flash-uri din viață cu Ghiță Nazare

Pe lumea asta există cărți de diferite tipuri: unele memorabile cu protagoniști extraordinari în împrejurări extraordinare, altele care nu sunt extraordinare dar ajung în sufletul tău, au acel quelque chose, altele foarte bine scrise sau care relatează situații perene, clasice, dar există însă și cărți pe care le citești foarte repede, cărți care îți ating o anumită coardă a sufletului și care îți provoacă amintiri exact ca madlena lui Proust. O astfel de carte este ultima apariție editorială a distinsului profesor și publicist Ghiță Nazare, și anume "De la cerneala de boz la calculator. Amintiri recuperate", care a apărut la prestigioasa editură Eikon din București în acest an, cuprinzând 190 de pagini. Cartea este un amestec de amintiri personale presărate cu elemente de ficțiune, sunt peste 40 de episoade mai scurte sau mai lungi dar care au o linie continuă, narativă, se subsumează toate aceluiași factor subiectiv, iar prezența Bocănoaiei este ciclică pentru că o întâlnim atât la început, în primul episod cât și în penultimul capitol al cărții. Marea majoritate ale istorisirilor distinsului prozator, acum putem să îi spunem și prozator, se încadrează în aria autobiografiei, sunt prezentate personaje din cercul autorului: membrii

familiei, prietenii, primele zile de școală, rudele și alte elemente care i-au reținut atenția.

Cartea, practic, se împarte în două părți inegale: prima, cea mai consistentă, este perioada care cuprinde copilăria și adolescența, iar a doua este după terminarea facultății, și cuprinde diferite episoade din timpul activității profesionale. Prima parte, din punctul nostru de vedere, este cea mai reușită, episoadele sunt legate organic între ele iar portretele pe care autorul ni le arată sunt pline de duioșie, de afectivitate. Îmi imaginez că atunci când le-a scris avea lacrimi în colțul ochilor, scrisul era întrerupt deseori de lungi reverii; acum este momentul în care aceste evocări fac conexiune cu ale tale, creându-se un contact cu cititorul deosebit, acum este partea care declanșează un val de amintiri pentru că tabloului înfățișat de autor îi suprapunem în mintea noastră imediat tabloul primei noastre zile de școală sau ale unor năzbâtii copilărești. Nu lipsesc însă și aspectele imediate ale cotidianului care dă buzna cu bocancii în copilăria nevinovată și candidă așa cum este episodul cu Bocănoaia sau cel cu carnea de cal sau cel în care tovarășul Stalin a interzis pur și simplu Colindul și Steaua, dar acestea nu reprezintă decât o minoritate în ansamblul candid, duos și nevinovat al copilăriei.

În momentul în care adolescența se termină se termină și duioșia: a doua parte este mai seacă, mai obiectivă mai lipsită de nerv, se vede autorul practic, care la nivelul subconstientului se autocenzurează, nu se mai întâmplă ca în prima parte când șirul emoțiilor ne cuprinde ci din contră manifestă o

reținere vizibilă și de înțeles. A doua e cuprinsă din elemente profesionale în care personajele se ghicesc dar din care emoția aproape lipsește; personal nu am identificat prea multe dintre ele dar sunt convins că există cititori vor citi această parte cu voluptate ca pe un puzzle încercând să deslușească cine se ascunde în spatele unora dintre măștile zugrăvite în carte. Reacția autorului este normală și se întâlnește și alte cazuri, de la Amintirile lui Creangă la Cișmigiu et Co/ Bună dimineața, băieți!

Legătura dintre cele două părți o face din nou Bocănoaia pe care o găsim și la mijlocul cărții și la sfârșit. Irina Boca, nu știm dacă a existat sau nu, dar tipologia ei sigur a existat; arivistul care schimbă partidele, ideologiile doar în interes personal, omul cu o multitudine de fațete, incultul care dă lecții, acesta este tipul reprezentat de personaj. Interesantă este și alegerea numelui, Boca având în onomastica românească spirituală o conotație aparte reprezentată de Arsenie Boca; personajul nostru este feminin și cu totul opus ca moralitate și conduită morală. În a doua parte mai apare ca personaj comun al mai multor episoade surorile Nescu care fac parte din aceeași categorie cu Irina Boca, două inculte, orgolioase, ariviste și parvenite. Reprezintă un personaj colectiv care rămâne în memorie.

Dacă prima parte era bazată în special pe emoție a doua parte este o alternare a planurilor comic-dramatic. Poate că aici e una din cheile pentru care cartea place.

Sorin LANGU

Cosmogonii

Janeta Maria IUGA

I.

Dumnezeu a făcut apele,
durerea mea le-a secăt.
A creat Soarele -
Tristețea l-a acoperit
înainte să răsară.
Întunecat mi-e păcatul
de a simți ceea ce ființa nu poate rosti,
de a vedea doar ceea ce inima poate întruhipa.
Nu mai izbutesc a semăna tinerețe prin timp -
În fiecare an nu mai pot culege decât bătrâna iubire
care are gust diferit, în funcție de anotimp.

II.

Într-o zi am rupt timpul.
Când l-am atins părea de hârtie.
Cu degetele îndrăznețe
ca un copil i-am decupat ochii și inima
și le-am mâncat la cină
ca să nu se mai nască în dimineața următoare.

III.

Bătrânețea nu singură niciodată
Ea stă de vorbă la fereastra amintirii cu tinerețile,
iubirile, dezamăgirile, exaltările...
Singurătatea nici nu a fost creată,
doar omul uită să se caute,
rătăcind uneori pe lângă sine.

IV.

Oamenii stau agățați pe ani,
își duc mâna pavază la frunte
ca să poată privi în depărtări
și să nu le dea trecutul în ochi.
Unii fac gesturi bizare:
își duc brațele să-și îmbrățișeze trupul
de teamă să nu-și piardă prezentul.

THEODOR CODREANU – 75

Laurențiu CHIRIAC

Renumitul eminescolog, scriitor prolific și critic substanțial **THEODOR CODREANU** a împlinit anul acesta **75 de ani** în astă viață. El face parte din acei intelectuali care nu numai că nu-și trădează neamul și valorile naționale, dar și luptă pentru ele, dar și pentru valorificarea critică și pleneră a miturilor ancestrale, conștient fiind că distrugerea acestora este semnul unei mari derute morale și intelectuale. Probabil că cei care fac acest lucru își permit să lucreze în sensul suficienței lor!

Tocmai de aceea, la acest ceas aniversar, distinsul Profesor hușean **THEODOR CODREANU** merită să fie omagiat așa cum se cuvine, căci domnia sa reprezintă o personalitate de mare anvergură culturală și literară. La traversarea acestui marcant prag existențial, Profesorului i se cuvine pe deplin un medalion prin care să încercăm o aducere aminte a tot ceea ce el a realizat și realizează pentru comunitatea noastră. Prezentul demers constituie, în același timp, o sumedenie de gânduri sincere ale celor care îl cunosc pe renumitul eminescolog ca pe un asiduu cercetător al vieții literare românești, al culturii naționale și ca pe un mare dascăl. Pentru colaborarea cu Asociația Culturală "Academia Rurală *Elanul*" și cu revista "Elanul" am ținut să ne exprimăm respectul și gratitudinea pentru opera Profesorului și Criticului literar de pe meleagurile

noastre, consacrandu-i aceste elogiase gânduri la aniversare.

Născut la 1 aprilie 1945, în localitatea vasluiană Sârbi (comuna Banca, județul Vaslui), **THEODOR CODREANU** provine dintr-o familie de țărani gospodari. Studiile și le-a început în comuna natală, le-a continuat la actualul Liceu Teoretic „M. Eminescu” din Bârlad (fostul Complex Școlar) și le-a desăvârșit la Facultatea de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, în 1970, cu teza de licență *Critica eseistică a lui Mihai Ralea*. În 2001, domnia sa a susținut doctoratul, cu teza *Complexul Bacovia și bacovianismul*. A predat limba și literatura română la școlile din Orgoești și Dodești, încheindu-și strălucitor cariera didactică la Colegiul Național „Cuza Vodă” din Huși. Este căsătorit cu distinsa profesoară **LINA CODREANU**, o prozatoare și o eseistă de mare vocație, cea care i-a dăruit doi feciori, dar și o vastă biobibliografie critică adnotată.

Deși a scris și poezii în tinerețe, **THEODOR CODREANU** a debutat publicistic la revista „România literară” (nr. 21/1969), cu eseul *„Moștenire culturală sau... dezmoștenire?”* și a colaborat la majoritatea revistelor din țară („Convorbiri literare”, „Cronica”, „Ateneu”, „Tribuna”, „Steaua”, „Astra”, „Revista de istorie și teorie literară”, „Viața românească”, „Luceafărul”, „Adevărul literar și artistic”, „Porto-Franco”, „Bucovina literară”, „Axioma”, „Poesis”, „Oglinda literară”, „Pro Saeculum”, „Contemporanul”. „Ideea europeană” etc.), dar și la revistele din Chișinău („Viața Basarabiei”, „Literatura și arta”, „Limba română” etc.) sau chiar din SUA („Origini”, „Lumină lină”) etc. În 1981, renumitul eseist a debutat editorial cu romanul *Marele zid*, oarecum autobiografic, eroul principal fiind un intelectual nonconformist, continuând apoi cu un alt roman, *Varvarienii* (scris în anii 1970, dar publicat în 1998, fiind respins inițial de cenzură). Firesc, a venit și consacrarea sa, devenind membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Fără nicio tăgadă, **THEODOR CODREANU** este unul dintre cei mai importanți cărturari români contemporani, dar și incomod prin curajul și profunzimea analizelor sale critice. El îi studiază pe cei denumiți, astăzi, incorecți politic. A purtat polemici „incorecte politic” cu Ion Bogdan Lefter, Ioan Petru Culianu, Zigu Ornea, Nicolae Manolescu, H. R. Patapievic, Virgil Nemoianu, Vladimir Tismăneanu etc. Judecarea valorilor culturii naționale (Eminescu, Bacovia, Iorga, Blaga, Noica, Cioran, Eliade, Brâncuși, Vintilă Horia, Constantin Virgil Gheorghiu etc.) și punerea lor într-o cheie modernă l-au remarcat pe **THEODOR CODREANU** ca pe un polemist redutabil, bazat pe argumente, și nu pe ură, pe „seninătatea minții” cunoscătorului, criteriul fundamental fiindu-i cel „eminescian, al adevărului”.

Un loc aparte între oglinzile criticii lui **THEODOR CODREANU** îl au ale sale *„Fragmente despre Eminescu”*. Renumitul eminescolog, scriitor sagace

și critic vivace pune în centrul analizei sale Luceafărul - văzut ca reper fundamental al spiritualității românești, arătând că *Arheul* constituie cheia vizionarismului românesc. Profesorul ne-a scris în nenumăratele sale opere de critică literară despre devoțiunea față de etnosul și etosul românesc și față de acest **veșnic actual al Ființei românești**, fiind intransigent și polemic cu detractorii lui EMINESCU. A făcut-o bazându-se pe o profundă înțelegere a fenomenului literar, a conexiunilor pluridisciplinare ale acestui fenomen și, nu în ultimul rând, printr-o coerență aparte. **THEODOR CODREANU** a înțeles cel mai bine faza ontologică a cunoașterii Eminului ca poet al ființei, ca structură imuabilă și definitivă, care ne ajută pe noi să înțelegem geneza interioară a creației eminesciene. Tot sub semnul lui Eminescu, distinsul Critic literar ne-a amintit de un fel de **creștinism eminescian**, reflectat în poezia inefabilă și ontologică a întâlnirii tainice dintre Suflet și Divinitate. Mai mult, aflăm de la **THEODOR CODREANU** despre un proiect de realizare a unei **Biblioteci Eminescu** și a unei **Opera Omnia Eminesciana**, prin care opera poetului va fi reeditată în

200 de ediții critice, proiect la care vor participa și alți eminescologi. În fond, Scriitorul pe care îl omagiem acum ne sugerează faptul că, prin EMINESCU, spiritualitatea românească s-a așezat în ordinea universală. În fine, cartea **„Basarabia eminesciană”** a lui **THEODOR CODREANU** – prin care autorul reface tipologia culturală și politică a Basarabiei în context național și european – este o altă apariție comprehensivă, prin care ni se arată că sacrificata Basarabie și gazetarul curajos și moral Eminescu au fost două destine ineluctabile, căci spiritul justițiar al jurnalistului a dus la acerba luptă a acestuia pentru cauza Basarabiei și a Bucovinei de Nord. În orice caz, meritul lui **THEODOR CODREANU** este și acela de a fi unul din primii critici literari care a integrat literatura română din Basarabia în vâltoarea creației naționale.

Studiind, în întregul ei, **creația eminesciană** a lui **THEODOR CODREANU**, concentrată în nouă „cercuri dialectice” - ordonate de *Archaeus* ca „punct originar al universului”, observăm că scriitorul hușean amplifică ideea arheității, autorul considerând „gândul ontologic drept izvorul întregii creații eminesciene și chintesenta modelului cultural național”, în condițiile în care s-a pus accent pe drama ultimilor ani ai vieții lui EMINESCU, începând cu ziua fatidică a culturii române (28 iunie 1883), ziua declarării precipitate a nebuniei Poetului, considerată drept „cheia hermeneutică pentru istoria românească modernă și care marchează înlăturarea lui EMINESCU de la făurirea destinului românesc”.

În altă ordine de idei, spre a demonstra că Nicolae Manolescu este „printre puținii critici români importanți care au eșuat în fața lui Eminescu”, **THEODOR CODREANU** a scris *Istoria «canonică» a literaturii române* (2009), o analiză obiectivă și pertinentă a celebrei *Istorie critice a literaturii române* a cunoscutului critic și președinte al obștei scriitoricești, cel care „s-a lăsat sedus, ideologic, de mentalitatea postdecembristă a distrugerii canonului occidental, și, implicit, românesc, atacând chiar «centralitatea» eminesciană, sub pretextul că sintagma «poet național» este o «aberație» culturală”.

Totodată, concepută ca o replică la *Schimbarea la față a României* a lui Emil Cioran (din 1936), **THEODOR CODREANU** a scris *A doua schimbare la față* (2008), o cercetare transdisciplinară a civilizației române moderne din perspectiva raportului dintre Centru și Periferie (cum l-a definit Ilie Bădescu) sau dintre conceptul eminescian al „păturii superpuse” și România profundă, militând pentru „armonizarea eminesciană a antitezelor dintre români și minoritari”.

Definitorii pentru Criticul și istoricul literar **THEODOR CODREANU** sunt și alte importante scrieri ale sale, dintre care amintim: *Provocarea valorilor* (1997), *Eseu despre Cezar Ivănescu* (1998), *Basarabia sau drama sfâșierii* (2003), *Caragiale – abisal* (2003), *Duminica Mare a lui Grigore Vieru* (2004), *Transmodernismul* (2005), *Ion Barbu și spiritualitatea românească modernă. Ermetismul canonic* (2011), *Valori din două veacuri* (2012), *Scriitori vasluieni* (2019) etc. Spirit complex, **THEODOR CODREANU** a abordat și aforismele (*Fragmentele lui Lamparia* - 2002, *Numere în labirint* - 2007, 2009), iar o antologie i-a apărut în limba italiană, la Torino, în 2013. Ca atare, el s-a bucurat de aprecierea critică a unor personalități marcante, cum ar fi: Adrian Marino, George Munteanu, Edgar Papu, Eugen Todoran, Eugen Simion, Al. Dobrescu, Ioana Em. Petrescu, Al. Piru, Solomon Marcus, Mihai Cimpoi, Lucian Chișu, Constantin Cubleşan, Ion Filipciuc, Petru Soltan, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Cezar Ivănescu, Dan Mănucă, Petru Ursache, Mihail Diaconescu, Nicolae Rusu, Grigore Vieru, Nicolae Dabija, Adrian Dinu Rachieru, Ion Rotaru, Viorel Dinescu,

e-mail: revistaelanul@gmail.com
<http://sites.google.com/site/elanulvs/>

Redacția (tel.: 0235-436100)

Redactor șef: **Marin Rotaru**

Redactor-șef adjunct: **Cristian Onel**

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. **Vlad Codrea**,

Univ. „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca

prof. univ. dr. **Ștefan Olteanu**, București

asist. univ. dr. **Bogdan Rățoi**,

Univ. „Al. I. Cuza Iași”

Dan Ravaru, Vaslui

Corneliu Bichineț, Vaslui

Mircea Coloșenco, București

dr. **Arcadie M. Bodale**, Vicovu de Sus

Serghei Coloșenco, Bârlad

dr. **Laurențiu Chiriac**, Vaslui

Prof. dr. **Janeta Maria Iuga**, Timișoara

dr. **Sorin Langu**, Galați

ISSN: 1583-3593

Tehnoredactare: **Bogdan Artene**
 Tipar: **SC Irimpeș SRL Bârlad**

**Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru
 Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Aurel Sasu, Mircea Radu Iacoban, Marian Popa, Ion Beldeanu etc.

Oricum, în tușe fine și cu nedisimulate sentimente de recunoștință, îl vom prețui în continuare pe Profesorul **THEODOR CODREANU** - pentru truda sa culturală și scriitoricească, răsplătită cu premii importante, inclusiv de către Academia Română (Premiul „Titu Maiorescu”, 19 decembrie 2013, pentru lucrarea *Ion Barbu și spiritualitatea românească modernă. Ermetismul canonic*, București, 2011, Ed. Curtea Veche), dar și pentru modul exemplar în care a știut să ni-l redea din nou - de data aceasta, în toată splendoarea sa - pe Poetul Național, MIHAI EMINESCU. Nu trebuie uitată nici menirea sa de Dascăl - care a slujit o viață întreagă pentru cultivarea limbii și literaturii române, oferind discipolilor săi câte un crâmpel din poezia inimii sale. Discret și cu o reținere izvorâtă din pricepere și înțelepciune, **THEODOR CODREANU** nu a făcut niciodată paradă cu meritele sale, fiind un model de verticalitate morală!

În fine, ne simțim mândri că i suntem contemporanii! Hușul - a cărui cetățean de onoare a devenit - a avut noroc că, într-o vreme de restricte ca cele trăite acum, are parte de un contemporan predestinat să revalorizeze literatura română. În fond, societatea românească are nevoie de modele și repere spirituale,

iar **THEODOR CODREANU** reprezintă un viu exemplu. Prin muncă tenace și bogată creație, Profesorul a adus în fața noastră acel univers al cunoașterii ce ne face să înțelegem mai bine lumea în care trăim și să apreciem la adevărata valoare reperele intelectuale pe care le-a propus. Domnia sa excelează prin modul de afișare în societate și prin actele de cultură în care se implică, fiind un exemplu în păstrarea vie a simțămintelor neamului românesc. Modestia care îl caracterizează și, mai ales, căldura pe care o emană atunci când vorbește cu tine te fac să te simți și să trăiești plăcut clipele de revelație pe care le împarți cu spiritul său. Doar așa simți că adaugi frumoși ani vieții tale!

Așadar, prin gândurile de față, am dorit omagierea acestui mare OM, fie numai și din perspectiva moștenirii culturale și spirituale pe care o va lăsa semenilor săi. Era, deci, firesc, ca, în cununa anilor săi, această a 75-a floare să fie una de recunoștință! Mai devreme sau mai târziu, ziua de naștere a lui **THEODOR CODREANU** va reprezenta, dacă nu o sărbătoare, măcar o doină a literaturii române!

La mulți ani, Domnule Profesor
THEODOR CODREANU!

